

A MAGYAR ZSIDÓK LAPJA

6. EVFOLYAM, 2. SZÁM

ELŐFIZETESI ÁRA: EGÉSZ ÉVRE 14. FÉL-
ÉVRE 7.50, NEGYEDEÉVRE 4 PENGÓ.

M. KIR. POSTAI CSEKKSZÁMLA: 19108.

ZSIDÓ LAP

MEGJELENIK MINDEN HÉTEN: CSÜTÖRTÖKÖN

1944 JANUÁR 13

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
VII., NAGYATÁDI SZABÓ UTCA 39.

TELEFON: 221-640. 227-172.

Egy mérföldkőnél...

Stern Samu hetvenéves. Ezt a mérföldkővet nem diszitik fel az ünnep-lés virágai — egyszerűen azért, mert az elnök nem türi az ünneplést, inkább bujdosik előle, nem türi, nemcsak természete szerint, de nem türi, mert ő tudja és ő érzi legjobban ott, a magyar zsidó élet vártáján, hogy ez nem az a kor, amelyben ünneplésnek és ünnepeltetésnek van helye, ez a munka kora, a kötelelességteljesítés kora, a küzdelmek és erőfeszítések kora, az áldozathozatal kora. És nem türi az ünneplést és elkerüli, egyszerűen azért, mert az a meggyőződése, hogy a jelenkor magyar zsidó életében még a legnemesebb intenciókból sem léphet előtérbe a „személyi kérdés” — legkevesbbé akkor, ha épp órála van szó. Még legszűkebb baráti köre és legszűkebb munkatársai is szinte orvul keresték fel szerencsekívánataikkal, a hitközség épületébe nem jött be aznap, nehogy ünnepeljék, de másüvé, egy fontos ülésre, elment, ott találták meg munkatársai, mert tudták, hogy ott lesz, ahol dolgozni kell, miután nem volt ott, ahol ünnepelni akarták.

Jókai Mór írja valahol, hogy minálunk minden magánügy, minden életsors, pálya, minden ember dolga és főleg minden közéleti ember magánéletének dolga is: közügy. Ennyiben közügye a magyar zsidóságnak ez a mérföldkő — nem ünneplünk, mert Stern Samu azt nem türi, de megállunk a mérföldkőnél, mert hiszen nem arról van szó, hogy mennyi esztendő-t töltött be a Pesti Izr. Hitközség elnöke — arról van szó, hogy mekkora munkát és hivatást töltött és tölt be. Hogy az évek mulnak és egyik jön a másik után, hogy a nyárra ősz következik, hogy egy emberi élet Isten kegyelméből elér a hetedik évtized határhegyére — az végül is nem sikere, nem dicsősége,

Dr. HEVESI FERENC főrabbi:

EMBERSÉG

Milyen gyönyörű kifejezés ez a magyar szó: emberség. Az emberlét teljességét, az emberi hivatás fenségét, az emberi kötelességek gazdagságát jelenti. Emberséges ember — ez annyit tesz: ember, aki tudja, hogy ő ember és aki éppen azért, mert ő maga bennében becsüli az emberi méltóságot, becsüli azt minden embertársában is. Emberséges ember, aki nem gyűlöli szívében felebarátját, aki szereti embertestvéreit (aki nem tör mások javára, életére, jogaira), aki segítőkészen nyújt az élet megtörtöttjeinek, aki könyörületet, irgalmat gyakorol, aki kötelességeit hiven teljesíti, aki a jószág sugárzó melegével visz derűt környezetének életébe, aki nem ismer különbséget ember és ember között és aki a szeretet papi palástjának méltóságos diszében jár egész életén keresztül.

Ember, ez a szó valami nagyot és fenségeset jelent. A Biblia hirdetése szerint ő a teremtés koronája, a teremtés célja, a lét csúcsa, az elérhető tökéletesség legmagasabb pontja. Még a modern biológiai tudomány is igazolja a bibliai álláspontot, amikor azt mondja, hogy az ember a természeti fejlődés csúcspontja, amivel azt az igazságot juttatja kifejezésre, hogy az ember kiemelkedik lényegében a természet birodalma fölött és

különálló szerepe és jelentősége van a világban.

De mi adja meg neki ezt a jelentőséget? Szelleme és erkölcsisége, értelmi színvonala és felelősségtudata. A kettő együtt teszi emberré az embert, mert lehet valaki a legmagasabb szellemi képességek birtokosa, ha hiányzik belőle a felelősségérzet és az erkölcsi akarat, akkor hiányzik belőle az emberség méltósága is, akkor mélységesen a színvonal alatt tengődik ő. Ő mennyire lesüllyedt az emberiség színvonala a materialista világszemlélet hatása alatt, mely az embert csak természeti lénynek tekintette és nem királyi méltóság koronáját viselő erkölcsi lénynek, amely megfosztotta az embert felelőssége tudatától, amikor szabad akaratát tagadta, amikor a környezet behatásának játékszerévé züllesztette, amikor ösztönei és szenvedései rabbilincsébe verte.

Ember vagy, légy hát újra ember, Istennek gyermeke. Értsd meg a hirdetést: bónim attem lá-Adonáj, gyermekei vagytok ti mind az Örökkévalónak. Öltsd magadra újból emberiséged papi palástját, illeszd homlokodra a szeretet sugárzó koronáját és lásd meg másban is az embert, hogy magad is ember légy!

nem eredménye senkinek és semminek; de nem is az elhullott esztendő-k elsárgult falevelei azok, amelyekből koszoru fonódik: s ha egy pillanatra, de csak egy pillanatra, mégis megállunk egy ilyen mérföldkőnél, inkább csak alkalom talán ahhoz, hogy a példára mutassunk rá, arra az emberre, aki a maga huszonnégy órás munkaidejében, hetven esztendővel

vállán is szakadatlanul és produktíven dolgozik úgy, amint a magyar zsidóságért dolgozni kell mindannyiunknak.

De a méltató szó: már ünneplő szó volna, ezt pedig nem türi az elnök és nem türi a kor magyar zsidó élete — egy pillanatra megálltunk a mérföldkőnél, rámutattunk a példára s folytatjuk tovább a munkát.

A Pesti Izr. Hitközség százezer pengő értékű buzakötvényt jegyzett

A Pesti Izr. Hitközség — eljárásának határozata értelmében — különböző fővárosi pénzintézeteknél összesen százezer pengő értékű buzakötvényt jegyzett.

A hadisegélyrendeletek főbb pontjai és azok magyarázata

A nagyszámú érdeklődésre való tekintettel A Magyar Zsidók Lapja felkérésére a Hadviseltek Bizottsága az alábbiakban tájékoztatja a munkaszolgálatosok hozzátartozóit a hadisegély-kérelmekkel kapcsolatos fennvalókról, összefoglalva és megmagyarázva a hadisegély-rendeletek főbb pontjait.

A 23.000-ES RENDELET

A kisegítő szolgálatra bevonultak hozzátartozóinak hadisegélyezéséről a M. Kir. Honvédelmi Miniszter urnak 23.000/eln. 22. G. 1943. számú körrendelete intézkedik. Hadisegélyben részesülhet a bevonult munkaszolgálatos törvényes felesége, törvényes gyermeke és szülője. Hadisegélyt csak az után a hozzátartozó után lehet megállapítani, akit a bevonulás előtt közvetlenül a bevonult tartott el.

Hadisegély csak akkor jár, ha valameennyi hozzátartozó, tekintet nélkül azok lélekszámára, bármely forrásból származó összes havi jövedelme nem haladja meg Budapesten és környékén a 120, vidéken a nagyobb községekben és városokban a 100, a kis-községekben pedig, amelyeknek a lélekszáma 12.000-nél kisebb, a 80 pengőt. E jövedelem közé kell sorolni például a rokonoktól kapott támogatást és az albérlőtől kapott összegeket is.

A hadisegély összege Budapesten és környékén feleség után 30, többi hozzátartozó után 15 pengő, a 12.000 lakosnál nagyobb lélekszámú községekben és városokban 25, illetőleg 12, az ennél kisebb községekben pedig 20, illetőleg 10 pengő havonként.

Annak a kisegítő szolgálatra bevonultnak, aki a hároméves rendes tényleges katonai szolgálatnak tesz eleget, hozzátartozója hadisegélyben nem részesülhet.

A 83.000-ES RENDELET

A M. Kir. Honvédelmi Miniszter Ur november hó 24-én adta ki 83.000/Eln. 22. G. 1943. számú körrendeletét, amely szerint a 23.000-es rendelet intézkedései vonatkoznak az 1942 november 25-e előtt bevonult munkaszolgálatos hozzátartozóira is.

A M. Kir. Honvédelmi Miniszter Ur tájékoztatást adott ki a kisegítő szolgálatra bevonult személyek hozzátartozóinak hadisegélyezését szabályozó 23.000-es és 83.000-es rendeletek egyes kérdéseinek végrehajtása tárgyában. A közigazgatási hatóságok részéről ugyanis számos esetekben felvilágosítást kértek a 23.000-es körrendelet egyes intézkedéseiről. Az egyöntetű eljárás céljából ezért a miniszter tájékoztatásul a következőket állapítja meg:

Azok a munkaszolgálatosok, akik megelőzőleg valamely utódállam hadseregében már szolgálatot teljesítettek, mostani bevonulásuk folyamán már jogosultak hadisegélyre, mert ez a szolgálatuk már nem számítható első bevonulásuknak.

Azok a munkaszolgálatosok, akik nem teljesítettek megelőzőleg sem katonai, sem munkaszolgálatot, ámbe első szolgálatukat

teljesítik csak most (de nem hároméves tényleges szolgálatukat), a három hónapig tartó kiképző szolgálatuk letelte után már jogosultak hadisegélyre.

Ha a bevonulás 1942. évi november 25-e előtt történt, annak elbírálása, hogy a kisegítő szolgálatosok közül ki teljesíti a rendes tényleges és ki teljesíti a póttartaléki szolgálati kötelezettséget, az illetékes csapatparancsnokság hatáskörébe tartozik. Késég esetén a Honvédelmi Miniszter Ur dönt.

FELEMELT HADISEGÉLY, VISSZAMENŐLEG

A 83.000-es rendelet értelmében az 1942 november 25-e előtt bevonultak hozzátartozóinak hadisegélyét is a 23.000-es rendelet intézkedései szerint lehet csak elintézni, ha 1943 december 1-én még szolgálatot teljesítettek.

Ha a Honvédelmi Miniszter Ur az 1942 november 25-e előtt bevonultak hozzátartozóinak hadisegélyét már 1943 december 1. előtt megállapította, akkor ezt az összeget fel kell emelni visszamenőleg, 1943 július 1-től arra az összegre, amely a 23.000-es rendelet szerint jár, vagyis a már fentebb részletezett összegre.

Az 1942 november 25-e előtt bevonultak hozzátartozóinak olyan kérelmét, amelynek elintézése még folyamatban van, illetve azt kiegészítés végett a Honvédelmi Minisztérium az elsőfoku hatóságnak visszaküldte, vagy most küldi majd vissza, minden érdemi döntés nélkül, az elsőfoku hatóságnak kell a 23.000-es rendelet értelmében érdemben elbírálni. Az összegek megszabása ugy történt, hogy 1943 július 1-től a 23.000-es rendelet szerinti felemelt hadisegély összeget kell megállapítani, 1943 július 1-től visszamenőleg a bevonulás napjáig pedig a kisebb méretű, illetve a 940/1942. M. E. számú rendeletben feltüntetett összegű hadisegélyt.

Ha az 1942 november 25-e előtt bevonultak hozzátartozójának hadisegély kérelmét a Honvédelmi Miniszter Ur már jogerősen elutasította, akkor erre való tekintet nélkül az elsőfoku hatóság köteles a kérelmet hivatalból újra felülbírálni és ha a rászorultságot megállapítja, akkor köteles a 23.000-es rendelet értelmében megállapított hadisegély összegeket 1943 július 1-től visszamenőleg folyósítani.

A 83.000-es rendelet kedvezményeiben nem részesülhet az a hozzátartozó, aki már 1943 november 30-ig értesítést kapott a Magyar Vöröskeresztől a bevonult munkaszolgálatos elhalálozásáról vagy eltűnéséről. Ezeket a hozzátartozókat ugyanis hadigondozási eljárás alá kell vonni és számukra hadigondozási járulékok járnak.

Minden hozzátartozó, aki hadisegélyre igényt tart, köteles igazolni, hogy az érdekelte munkaszolgálatos kisegítő szolgálatot teljesít. Ezt az igazolást az illető munkaszolgálatos kérelmére a századparancsnokságnak kell eljuttatnia az illetékes polgári hatósághoz. Ha ez nem történt meg, akkor

az érdekelte hozzátartozó maga fordulhat az illetékes katonai hatósághoz azzal a kérelemmel, hogy ezt az ugynevezett szabályos névjegyzéket a katonai hatóság az illetékes polgári hatósághoz nyomban juttassa el. Az érdekelte hozzátartozók tehát ennek a szabályos névjegyzéknek a beküldését ne a saját címükre kérjék, hanem ahhoz a hatósághoz, ahol hadisegélyt kér. A kérelemnek tartalmaznia kell a munkaszolgálatos nevét, születési évét, édesanyja leánykori nevét és a bevonulás helyét és időpontját, valamint annak a polgári hatóságnak a címét, ahol a hadisegélyt kérelmezi. A leghelyesebb, ha az érdekelte hozzátartozó az illetékes polgári hatóságot megkéri, hogy íratban kérje a katonai hatóságot a szabályos névjegyzék elküldésére.

JOGORVOSLAT

Ha a hadisegélyt elbíró hatóság bármely indokkal, bármikor elutasítja a hadisegély kérelmet, köteles ezt az elutasítást írásbeli véghatározattal megindokolni, illetve ilyen indokoltatást a hadisegélyt kérelmező hozzátartozó kérésére kiadni.

Az esetleges elutasító véghatározat ellen fellebbezéssel lehet élni a másodfoku hatósághoz (Budapesten a polgármesterhez, vidéken pedig az alispánhoz). Ha a másodfoku hatóság is elutasítja a kérelmet, felülvizsgálati kérelmet lehet előterjeszteni a M. Kir. Honvédelmi Miniszter Urhoz.

*

A Hadviseltek Bizottsága a legnagyobb készséggel ad tanácsot és utbaigazítást minden hadisegély ügyben is. Arra kéri az érdekelte hozzátartozókat, hogy ha valamilyen alaposan megindokolt sérelmük van, forduljanak haladéktalanul a Hadviseltek Bizottságához, amely segítségükre lesz.

Mindazok a hozzátartozók, akiknek már birtokukban van a Magyar Vöröskereszt vagy valamely katonai parancsnokságnak az illető munkaszolgálatos elhalálozásáról, vagy eltűnéséről szóló hivatalos értesítése, forduljon azonnal az illetékes hadigondozó bizottsághoz, melynek címét a közegély előjárásúkon tudakolhatja meg. Ezt azért tartjuk különösen fontosnak megemlíteni, mert a hadigondozási járuléka a kérvény beadását követő hónap 1-től esedékes. A hadigondozási eljárás részleteit most rendezik. A végleges rendelkezéseket remélhetőleg már a legközelebbi jövőben ismertethetjük A Magyar Zsidók Lapjában.

A VI. izr. községkerület közgyűlését

minthogy a múlt év december hó 22. napjára kitűzött községkerületi képviselőtestületi közgyűlést kellő jelentkezős hiánvában el kellett halasztani,

1944. évi január hó 18-ának (kedd) d. e. 11 órájára tűzték ki.

Közbejött akadályok miatt a közgyűlést nem a Goldmark-teremben, mint ahogyan hirdette volt, hanem a Pesti Izr. Hitközség disztermében (VII., Sip-u. 12. II 33) tartják meg.

A napirend tárgyai. Elnöki megnyitó és évi jelentés. A kerületi bíróság két elnökének és elnökhelyettesének választása és 24 bírósági tagnak kisorsolása. Zárszámadás és költségvetés. Netáni indítványok.

A másodszor összehívott közgyűlés határozatképességéhez a képviselők egyharmadának megjelenése szükséges.

A Sváb erói Noemi Pensió an

elsőrendű orth. ellátás (díjazás konyha) Folyóvizes szobák. Telefon: 36-52-53. XII. Felhő-u. 33.

Aki most nem ad

a munkatáborosok felruházására, annak nemcsak az idegei vannak vasból, de a szive is vasból van!

Küldj pénzt és ruhát a Hadviseltek Bizottságának: VII., Sip-utca 12. szám.

Tisztázzuk a fogalmakat!

Zsidó cikkek íróit ujabban előszeretettel szállja meg a történelembölcsekedési hajlandóság. Mikor a napi kérdések éppen elég anyagot adnak a publicisztikai megtárgyalásra, felesleges módon szükségét érzik annak, hogy általános és nagyvonalú „tanulságokat” olvassanak ki az eseményekből — természetesen, a saját szájuk ize szerint. Olvasunk arról, hogy „az asszimiláció csődbejutott” vagy máshol az emancipációt marasztalják el oly módon, hogy „papirosalkotmánynak bizonyult”. Valami különös hasonszervi gyógy mód szerint az általánosításokat ők is általánosításokkal akarják gyógyítani és a zsidóellenes részről levont „történelmi” ítéleteket a maguk részéről is ilyen természetű ítéletekkel akarják megtéteztetni.

Azt kérdezzük: mire szolgál ez a turbuzgó történelembölcsekedés? Hol és melyik „asszimiláció” jutott csődbe? És miért kell kritizálni az emancipációt? Hiszen a kritikusok az emancipáció minden áldásának a birtokában vannak és elfelejtkeznek arról, hogy végiggondolják: hol tartanának ők és hol tartana a zsidóság, hogyha az emberi jogok és emberi műveltség általánossá válásának idején egyedül ők maradtak volna kizárva a jogokból és a műveltségéből, a társadalmi élet nagy közösségéből? Vajjon magát a zsidó tudományt nem az emancipáció által teremtetett légkör tette-e lehetővé? Vajjon nem azt látjuk-e, hogy az általános műveltség, a gazdasági jólét és a társadalmi szabadság magát a zsidó tudományt is emancipálta? Vajjon Bacher Vilmos, Blau Lajos, Kaufmann Dávid és Guttmann Mihály zsidó tudománya nem hirdeti-e, hogy milyen magaslatoakra tud fejlődni a zsidóság kultúrája is, ha szabad légkörben, a társadalmi és jogi elismertség napfényében virágozhatik ki?

Tisztázzuk a fogalmakat. És itt hivatkozunk a munkaszolgálatosok ügyében legutóbb megtartott országos értekezleten elhangzottakra. A Magyar Zsidók Lapja 1943 december 16-i számában megjelent tudósítás szerint Stern Samu, az Országos Iroda és Pesti Izr. Hitközség elnöke többek között a következőket mondotta:

„Amikor ma a mai képviselőház egyes padosraiból szítok és guny

fakad ellenünk, akkor mi emlékezünk vissza Szemere Bertalanra, emlékezzünk Deákra, Andrásyra, báró Eötvös Józsefre, az emancipációs törvény alkotóira és Wlassics Gyulára, a recepciós törvény fennkölt lelki védőjére és ebből az emlékezésből merítsünk erőt, kitartást, bizodalmat, hogy hűségünk, becsületünk, hazafiságunk, magyarságunk ismét szert fog tenni arra a közmegebecsülésre, amelyet kivittünk a múltban.

Bárhogy tépi most a keserűség a szívünket s bárhogy háborog a keserűségtől ifjuságunk és munkatáborosaink megpróbáltatott lelkiülete, nem szabad engednünk, hogy a magyarság eszményei bennünk bármily hangzatos jelszavak hatása alatt elhomályosuljanak. Amit jobb időkben hirdettünk, nem tagadhatjuk meg rossz időkben sem.

Törhetetlenül kell éreznünk és vallanunk ma is, hogy a mi zsidóságunk válthatatlanul egybe van forrva a mi magyarságunkkal. És ahogy zsidóságunkból, úgy magyarságunkból sincs joga senkinek kitagadnia bennünket, legkevésbé pedig tagadhatjuk ki mi magunkat, mert öngyilkos politika volna, ha bármely áramlattal szemben is nem maradnánk hivek elődeink szelleméhez és hivek önmagunkhoz!

Ezt kell éreznünk, ezt kell vallanunk és ezt kell hirdetniük Önöknek is odahaza, mindenfelé! Biznunk kell igazságunkban, biznunk kell a felderülő jobb időkben, mert ki bízzék bennük, ha mi nem bizunk! Biznunk kell azzal a szent elhatározással, hogy ha majdan ismét felderülnek ezek a boldogabb idők, akkor feledve lesz minden fájdalom, amit elszenvedtünk, el fog párologni keserűségünk, távol fog maradni tőlünk minden más gondolat és csak egyetlenegy vágy fog égni és teljesülést keresni bennünk, az: hogy a hazának hűséges köteleességteljesítésünkkel szolgálatára és javára lehessünk ismét.

Igy kell gondolkodnunk, így

kell éreznünk, így kell cselekednünk és így fog valósággá válni számunkra a jobb, a boldogabb Magyarország békés összhangjának felujulása.”

Ugyancsak ezen az értekezleten hangzottak el dr. Buday-Goldberger Leónak e szavai:

„Sohasem voltam annyira zsidó — mondta Buday-Goldberger León —, mint amióta a zsidóságot viszsza szorítják és sohasem voltam annyira magyar — folytatta —, mint amióta ezt egyesek tagadásba akarják venni.”

Azt, hogy magyar hazánkhoz egész szívünkkel ragaszkodunk, hogy magyaroknak érezzük és valljuk magunkat, nem jelent egyetlen hajszálngi elhajlást sem, eltávolodást sem zsidóságunktól. Örök hűséggel ragaszkodunk szent hitünkhöz, mely apáink hite is volt, a miénk is és gyermekeinké is lesz. A több évezredes zsidó valláshoz való büszke és öntudatos ragaszkodásunk pedig nem jelent hajszálngi eltérést sem magyarságunktól. Ez a hazánk, mert nem is lehet más, mert hazát nem lehet papíron konstruálni, azt a születés és az ember szívébe a természettől beoltott szent érzés örök időkre eldönti és meghatározza.

Ez volt a magyar zsidóság vallomása és állásfoglalása elmúlt idők sok megpróbáltatása idején is, ez volt napfényben és derűben. Ma is ez és ez is marad...

Használt

férfi-, nőruha, egyenruha, cipő és minden egyébért sokat fizetek 143—868.

A könyvpiac eseménye: Várnai Zseni és Peterdi Mária regénye, melynek címe:

Mint viharban a falevél

Ezt a könyvet mindenkinek olvasnia kell, mert a mai idők drámai feszültségű dokumentuma az emberiség küzdelmeiről.

Kapható a szerzőknél: Budapest, Vilmos császár-ut 52. és minden könyvkereskedésben. Ára füzve 16.50; kötve: 20.— P.

Stern Samu üdvözlése

Mint lapunk más helyén megírtuk, Stern Samu, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke mereven kitért minden ünneplés elől, amelyben munkatársai és tisztelői akarták részesíteni abból az alkalomból, hogy betöltötte életének 70. esztendejét. Születése napján, január 5-én éppen ezért meg sem jelent a hivatalában s elnökhelyettesei, az előjáróság tagjai, a hitközség legfőbb funkcionáriusai, az Országos Iroda vezetői, valamint a Pesti Chevra Kadisa elnöksége és előjárói, a Pártfogó Iroda vezetői, valamint a zsidó közélet több vezető egyénisége csak úgy tudták előtte jókívánságaikat tolmácsolni, hogy egy külső helyen, ahová az elnököt aznap hivatali tárgyalás kötelessége vitte el — váratlanul megjelentek s mintegy rajtaütésszerűen üdvözölték. E meglepetésszerű helyzetben Stern Samu már nem térhetett ki az elől, hogy az egybegyűlteket nevében dr. Boda Ernő elnökhelyettes üdvözölje. Szívből fakadó, őszinte melegséget árasztó beszédében rámutatott arra a hatalmas munkára, amelyet Stern Samu a mai sulyos időkben a magyar zsidóság érdekében végez, felsorolta mindazokat a szociális és segítő intézményeket és akciókat, amelyeket kezdeményezett, létesített s amelyeknek vezetésében és irányításában felejthetetlen érdemeket szerzett. Végül átnyújtotta Stern Samunak az előjáróság művészi keretbe foglalt díszokmányát.

Stern Samu elnök, akit szemmel láthatóan meglepett ez a nem várt ünneplés, meghatott szavakban mondott köszönetet az üdvözlésért, amelyet el akart mindenképpen kerülni, mert a mai időkben másra, mint munkára felhasználni nem szabad s ő egyébként sem tett mást, mint hogy kötelességét teljesítette, amiért nem jár ünneplés. De felhasználja az alkalmat, hogy köszönetet mondjon hűséges munkatársainak, kérve őket, hogy támogatásukat a jövőben se vonják meg tőle.

★

A Pesti Chevra Kadisa előjárósága, tudomást szerezvén Stern Samu, a Pesti Izr. Hitközség és a Magyarországi Izraeliták Országos Irodája elnökének 1944 január 5-iki 70-ik születésnapjáról, Steiner Marcell elnök indítványára elhatározta, hogy megleghangu üdvözlő iratot intéz a zsidóság vezéréhez, hogy segélyezett hitsorsosai közül arra leginkább rászorult 50 érdemes egyénnek e ...pon postautalványon külön, soron kívüli segélyösszeget nyújt, a jóléti intézmények 450 ápolóját és lakóját a születésnapon ünnepi vacsorában részesíti és végül, hogy az Aggokháza templomában január 5-én este a Maariv-ima keretében háláadó istentiszteletet tart. Ezen istentiszteleten dr. Fischer Béla, az Aggokháza rabbija háláimát mondott és Isten áldását kérte a jubiláns elnökre és család-

jára. Schwarcz Sándor előjáró héber nyelven mondott el egy saját maga által szerkesztett imát Stern Samuért.

A megható istentisztelet után az Aggokháza ebédlőtermében a 200 ápolott részére ünnepi vacsora volt, amelyen résztvett testületileg az előjáróság. Vacsora közben Steiner Marcell elnök szólalt fel és egyebek között a következőket mondotta: „A mai viszonyok között nem szoktunk ünnepelni, de megállunk egy mértföldkönnél, mely mértföldkő Stern Samu 70-ik születésnapját jelenti. Ünnephelyett imádkozunk és éppen e házbán, melyet az emberszeretet építettett, melynek minden tégláját a szeretet hozta ide és azokkal imádkozunk, akik itt az élet nehézségeitől, bajaitól távol, szinte közelebb Istenhez, gondtalanul élnek; imádkozunk pedig Stern Samu hosszú, egészséges életéért, hogy megérje hazánk és

a zsidóság szebb jövőjét...” Utána Lunter Pál diszelnök meleg szavakban csatlakozott az elnök szavaihoz és lelkes szavakkal buzdította az aggodat.

A Chevra vezetősége ezután az amerikaiuti Szeretetház, Menedékház és Fel-nőtt Vakok Otthona nagy ebédlőtermébe ment át, hogy ez intézetek ápoltaival is együtt töltsék az ünnepi estét. Itt dr. Schäffer Zsigmond előjáró méltatta a magyar zsidóság nagyrabecsült, szeretett vezérének kiváló egyéniségét, rámutatva a felekezeti érdekében általa végzett áldozatos munkára és annak eredményeire.

★

Itt említjük meg, hogy Stern Samu tisztelői ez alkalomból 5000 pengőt adták össze, hogy ez összeget a pesti izr. hitközség iskoláiban jól tanuló szegény gyermekek között osszák szét.

A szellemi utánpótlás kérdése

a Szabadegyetem vitaestjén

Nagy érdeklődés mellett tartotta első vitaestjét a Csáky-utcai körzetben a Magyar Zsidó Szabadegyetem. „A szellemi utánpótlás kérdése” az a probléma, amelynek megbeszélése fiatalokat és öregeket egyaránt vonz és érdekelt Dr. Berkovits József nyitotta meg a vitaestet és megjelölte a felvetett kérdést.

Dr. Szemere Samu volt a vita vezetője, aki bevezető előadásában felvetette a kérdést, hogy lesz-e kellő szellemi utánpótlás, tekintettel a mai idők által létrehozott új helyzetre. Elsősorban az iskolákról vette a példákat: egyes tanári szakok pótlásában komoly fenakadás támadt. A tanítóképzés utánpótlása terén veszedelem fenyeget és veszélyeztetett a zsidó iskolák zavartalan működését. A másik kérdés az ifjúságnak a hitközségi élet keretébe való bevonása. Rámutatott a Továbbképző Tanfolyam jelentőségére, amely kísérlet a felekezeti élet utánpótlása hiányának pótlására. Zsidó köznevelődési tanács felállítását javasolja, amelynek az volna a hivatása, hogy ezeket a kérdéseket intézze és szervezze.

Dr. Benoschofszky Imre a robbik utánpótlásról beszélt. Meghatározása szerint rabbi az, akinek működése eredményeképp a zsidók jobb zsidókká válnak. Legyen a rabbi olyan, mint a karmester, aki a szerteágazó hangzavarban egyetlen intéssel harmóniát tud támasztani.

Ábrányi Aladár szerint a zsidó iskolák tanerőitől a szaktudáson felül zsidó tudást is meg kell kívánnunk. Csak így lehetséges az alapos zsidó nevelés.

Dr. Ballagi Ernő szerint fontos a zsidó kulturális utánpótlásról való gondoskodás is. Ezt megnehezíti, hogy a zsidóságon belül különböző irányok harcolnak egymás ellen, így elütrő felfogások vannak a zsidóság igazi szellemiségéről. A hitközségek vezetői általában feladatuk magaslátán állnak, a hitközségi élet iránti érdeklődés rendszerint olyanokban nyilvánul meg, akik származásuknál, neveltetésükénél és családi tradícióiknál fogva is benne élnek a zsidó életben. Az ifjúság a legutóbbi időben nem érdeklődött a hitélet iránt, ezért készültek a

vezetésre. A mai ifjúság már jobb zsidó nevelésben részesül, úgyhogy remélhetőleg alkalmassá válik a felekezeti életbe való intenzívebb bekapcsolódásra.

Dr. Hahn István véleménye szerint nagyobb az érdeklődés a zsidóság iránt, de ez az érdeklődés a felületen maradt. Kérdés, hogy a mostoha idők elmúltával nem hagyja-e el újból a tanulók nagy csoportja a zsidó iskolákat és ezért arra kell gondolni, hogy megszeretessük a zsidó gyermekkel a zsidó iskolát.

Dr. Róth Jenő az OMZSA, a tanonekérdés és a segítőmunka problémáival foglalkozott.

Dr. Waldapfel József rámutatott arra, hogy a továbbtanuló ifjúság elhagyatott: azok, akik bekerülnek az egyetemre, nem élvezik a támogatást oly hathatós mértékben, mint a korábbi tanuló nemzedék jelesei.

Nemes Lipót előadta, hogy a zsidó tanoncifjúság vallási szempontból igen értékes anyag. Ügyelni kell arra, hogy a nagyváros fénye és vonzása ne tántorítsa meg őket.

Weiss Artur az irodalom fontosságát hangsúlyozza, mert ez alkalmas arra, hogy egységesítse a szellemi irányítást és mivel eljut az emberek otthonába, ezáltal a szellem jelentős tényezőjévé válik. Meg kellene szervezni a könyvek terjesztését oly módon, hogy az összes felekezeti egyesületeket felhívjuk arra, kötelezzék magukat egy központilag megfelelő bizottság által ajánlott könyvanyag átvételére.

Guth László és dr. Gergely György az ifjúság nézeteinek adtak hangot.

Dr. Richtmann Mózes összefoglalta és sok szempontból kiegészítette az elhangzott fel-szólalásokat.

Végül dr. Szemere Samu áttekintette a vitát, rámutatott a szemlélet két szempontjára, melyek közül egyik az élenállókat, a másik a tömegeket vizsgálja. Mindkettőnek megvan a maga jogosultsága. A megbeszélés sok értékes gondolatot vetett fel.

A vitát január 15-én, este 7 órakor folytatják a Csáky utca 3. félmelet alatt levő előadóteremben.

Kahan-Frankl Samu felhívása

A munkaszolgálatosok téli ruhával való ellátása ügyében *Kahan-Frankl Samu*, az Orth. Izr. Központi Iroda elnöke, külön felhívással fordult az orthodox hívekhez s e felhívás hatásos indokolással mutat rá az akció sikerének feltétlen szükségességére s külön nyomatékkal emeli ki a következőket:

A napokban táviratban fordultunk hitközségeinkhez, kérve őket, hogy az egybe gyűjtendő összeg terhére sürgős áttutalást eszközöljenek. Kultuszadójuk ötven százalékát kértük erre a célra beküldeni. Hogy félreértés ne legyen: ezuttal nem OMZSÁ-ról és Pártfogó Irodáról van szó. A Pártfogó Iroda más területen teljesít pótolhatatlan és rendkívül fontos szociális feladatot. Azokat a kötelezettségeket, amelyek a Pártfogó Irodával szemben állanak fenn, hitközségeink külön tartoznak leróni. Ezt a hitközségeknek részben országos járulékból, részben a területükön végrehajtott gyűjtésből kell beszedniük. Táviratunkban azonban arra a gyűjtési engedélyre utalunk, amelyet egészen rövid időre a munkaszolgálatosok felruházási céljaira kaptunk a belügyminisztériumtól. Ez a gyűjtés már folyamatban van. Biztosra vesszük, hogy testvéreink a legnagyobb áldozatkészséggel fognak adózni a munkaszolgálatosok felruházására és így a gyűjtésnek meglesz a kívánt sikere és eredménye. Ennek a gyűjtési eredménynek terhére kértük előlegként táviratunkban az adó felelősségének beküldését.

Ugyvédek

a munkaszolgálatosokért

Alulírottak, mint a budapesti ügyvédi kamara tisztikarának izraelita vallású volt tagjai, a munkaszolgálatosok ruhával való ellátásáért folyó akció keretében, a következő felhívás közzétételére kérték fel bennünket:

„Kérem az izraelita vallású magyar ügyvédekhez.

Nb. lapjuk legutóbbi számában jelent meg az a szívhöz szóló felhívás, amelyet a Pesti Izraelita Hitközség Hadviseltek Bizottsága a zsidó munkaszolgálatosok felruházása érdekében tett közzé. A nemes cél érdekében külön is felhívjuk karitásainkat, akik a múltban mindenkor tanujelét adták annak, hogy a közösség iránti kötelezettségüknek maradék nélkül eleget tettek: vegyenek részt minden erejükkel és érzésükkel a segítés munkájában. Nemcsak maguk, hanem ismeretségük körében is hívják fel a figyelmet arra, hogy lehetőleg természetben, ha ez nem lehetséges, akkor pénzzel siessenek a gyűjtés eredményessé tételére.

A zsidó munkaszolgálatosok nagyrésze szegény, lerongyolódott. A tél ezernyi veszélye fenyeget. Ne késedelmeskedjünk a segítséggel. Mindenki, aki ad, embertársát menti meg a betegségtől, vagy a megfagyástól.

Dr. Blauner Mór.
Dr. Váranai István.”

Kitűnő szabású, megbízható kidolgozású

bundák

olcsón KLEINBERGER szűcsnél,

VIII. Vay Ádám-utca 8. II. 9. (Népszínház-utca sarok.)

Nincs!?

Elérkezett az órája annak, hogy a magyar zsidóság egyszer mindenkorra megértse és teljesítse azokat a kötelezettségeit,

amelyeket a munkaszolgálatosok ügyében minden körülmények között vállalnia kell.

Meg kell értenie, hogy immár végkép lezárult a jószándéku karitatív cselekedetek, a társaságbeli jótékonykodások, a rendszerint csak az anyagi tehetségnél alsó határáig korlátozott adakozókészség ideje. A fülek és lelkek talán némileg elkopnak már a különféle zsidó segítőakciók, kérészólaimain és egyre többen kísérleteznek különféle indokolásokkal kivonni magukat egy erkölcsileg és értelmileg egyaránt indokolt általános kötelezettség teljesítés parancsa alól: a munkaszolgálatosok nagy tömegei tépett ruhában, lyukas bakancsokban, meleg holmi nélkül állnak kinn a mezőkön és várják, egyre csak várják, hogy megérkezzen az új ruha, az új bakancs, az új segítség.

A Hadviseltek Bizottsága az országos pénzgyűjtéssel kapcsolatos kérdések megvitatására értekezletet tartott.

Az értekezleten elsőnek

Ripper Frigyes,

a Hadviseltek Bizottságának elnökhelyettese szólalt fel s többek között a következőket mondotta:

— A szomorú igazság ebben a pillanatban az, hogy

a Hadviseltek Bizottságának raktárai kiürültek, hogy a kérőknek nincs mit adnunk és egyetlen feladatunk az a minden eszközzel való igyekecs, hogy a raktárak újra megteljenek,

hogy ne legyen egyetlen munkaszolgálatos sem, aki tőlünk üres kézzel kénytelen eltávozni.

Fábián Béla

szólalt fel ezután:

— Három és fél év óta folytatjuk azt a nagy és közös munkát, amelynek egyedi célja, a munkaszolgálatosok kéréseinek és szükségleteinek teljesítése és fedezése. Mégis három és fél év óta talán most fordul elő először, hogy raktáraink kiürültek és

a munkaszolgálatosoknak, akik lelkiükben sok bizalommal és a munkánk iránti megértéssel keresnek fel bennünket, azt a kemény, rideg választ kell folyton adnunk, hogy:

„Nincs!”

— Ez a szomorú igazság. Nincs mit adnunk. Nincsenek ruháink, amelyekkel védhetnék magukat a fagy és a szél ellen. Nincsenek bakancsaink, amelyekre olyan óriási szükségük lenne, nincsenek takaróink, amelyekkel betakaródhatnak azok az hideg, kemény éjszakákon, amelyekre mindannyian emlékezünk, akik magunk is végigküzdöttünk egy hosszú és nehéz háborút. A raktáraink üresek, holott azt mondtuk annakidején, hogy ez a ruháraktár: ez a magyar zsidóság szíve. Ez a szív most teljesen üres.

— Ugyanakkor, amikor pedig ezek a

raktárak félelmetesen kiürültek, itt tornyosodnak asztalainkon a könyörgő kérések ezrei. A szülők kérnek gyermekeik részére, a századparancsnokok egymás után küldik jegyzékeiket, amelyekben igazolják a munkaszolgálatos bajtársak indokolt kéréseit, a munkaszolgálatosok itt ácsorognak reménykedve és bizalommal telten előszobáinkban és mi a rengeteg kérésre, e sok könyörgésre csak azzal az egyetlen szóval tudunk felelni: „Nincs!”

A Hadviseltek Bizottságának tagjai velem együtt már megjárták az élet legnehezebb iskoláját: a harcot. Hozzátok fordulok bajtársaim. A ti feladatok felbresztetni a magyar zsidóság lelkiismeretét. A ti feladatokat felrázni mindazokat, akik csak egy pillanatra is megfedkeznek az erkölcsi kötelezettség teljesítés leg-
elemibb törvényeiről. Meg kell értenetek, hogy

mindannyiunk számára a legnehezebb és legsivárabb feladat azt mondani a kérők és könyörgők tömegének, hogy nem tudunk adni, hogy nem tudjuk e kéréseket teljesíteni, hogy: „Nincs!”

— Tudjuk, milyen csalódást jelent, a kérők és könyörgők számára, ez a tömör és rideg szó. Tudjuk azt is, hogy a magyar zsidóság sokszor megtette már kötelezettségét, hogy gyakran megnyitotta szívét és erszényét, de

ezekben az órákban minden eddigi kötelezettség teljesítés elégtelennek bizonyul.

Sokan hivatkoznak arra, hogy mennyit adtak már az OMZSÁ-nak. Tudom azt is, hogy minden körülmények között nemes, indokolt és valóban emberbaráti célok érdekében adtak az OMZSÁ céljai részére, de tudatni kell mindenkivel ebben az országban, hogy az OMZSÁ-nak éppen elég feladata és terhe van a saját maga portáján és hogy ez a hatalmas és nemes célzatu intézmény a mi céljainkra nem is adhat, mivel ez nem tartozik feladatainak megszabott körébe.

A budai Hadviseltek Bizottsága a munkaszolgálatosokért

A Budai Izraelita Hitközség keretében működő Hadviseltek Bizottsága hétfőn este erősen látogatott értekezletet tartott a hitközség disztermében. Berény Manó elnökhelyettes nagyobb beszédben ismertette a központi Hadviseltek Bizottságának a munkaszolgálatosok felruházására és felszerelésére irányuló gyűjtési akcióját. Azután felhívta a budai hadviselteket, hogy teljes erejükkel vegyenek részt abban az akcióban, amelynek sikere a magyar zsidóság becsületbeli ügye.

Az értekezlet egyhangú lelkesedéssel fogadta az elnöki előterjesztéseket és nyomban meg is alakultak azok a gyűjtési bizottságok, amelyeknek tagjai személyesen fogják felkeresni a hitközség nagyobb adófizetőit. Ezenkívül körlevélben szólítják fel áldozatkészségre a hitközség összes tagjait.

Mi történt e héten a munkaszolgálatosok érdekében?

Az országos pénz- és ruhagyűjtés néhány hetes eredményeiből most már módunkban áll bizonyos következtetéseket levonni. Meg kell állapítanunk, hogy a befolyt összegek még nem állanak arányban a várakozással, amit ehhez a hatalmas akcióhoz fűzünk, sem azzal a szükséglettel, ami nélkül pedig a munkaszolgálatosok e télen kellően felszerelve aligha lehetnek. Kétségtelen, hogy még nem vagyunk a gyűjtés végén és kétségtelen az is, hogy a gyűjtés javuló irányzatot mutat, mintha csak az emberek lassan ébrednének e kötelességteljesítés feladatának tudatára. Mégis, nem tudjuk elégszer hangsúlyozni, hogy a belügyminiszter urnak a honvédelmi miniszter urral egyetértőleg kiadott engedélye mindössze csak január utolsó napjáig tart és

az időnek ez a rövidsége sokkal fokozottabb és gyorsabb iramu adakozást követel meg a magyar zsidó társadalomtól.

Nem kételkedünk abban, hogy rövid napokon belül, amint a fővárosi adminisztráció teljes lendületbe jön, a budapesti gyűjtés eredményei is lényegesen kedvezőbb képet fognak mutatni. Ehhez azonban szükséges, hogy a magyar zsidó társadalom a cikkek és felhívások tömegét ne tartsa egy propagandahadjárat eszközeinek, hanem a valóság kendőzetlen közlésének, amelyre nem lehet más felelete, mint hogy adományait haladéktalanul a Hadviseltek Bizottságához juttatja.

Kis vidéki hitközségek elsősorban azok, amelyek feladatukat hiánytalanul teljesítik. E kis vidéki hitközségek közül is első helyen kell említeni Jánosalmát, Dombóvárt és Csáktornyát. Ezek mind megértették azt a követelményt, amely szerint egy-egy vidéki hitközségnek az évi adó 50%-val kell adóznia a munkaszolgálatosok számára. A nagyobb vidéki hitközségek ugyancsak egymásután küldik adományait, tapasztalat szerint azonban az évi adójuk 50%-t eddig még nem igen érték el adományaik. Meggyőződésünk, hogy ez az arányszám is előnyösen fog megváltozni, miután egymás után futnak be azok a jelentések, amelyek a vidék szervezkedéséről és jelentékeny propagandaakcióiról számolnak be.

A Hadviseltek Bizottságához érkező rengeteg levél között sok olyat találunk, amely ékes bizonyossága annak, hogy milyen nagy megértéssel vannak céljaink iránt azok, akik számára az adakozás talán a legnehezebb és legkörményesebb. Kedves és figyelemreméltó az a kis levélke, amelyet az *Abajszántói* leányifjúság küldött a Hadviseltek Bizottságához és amelyben értesítik a Hadviselteket, hogy a Chanuka-ünnep bevétele, 300 P-t, a munkaszolgálatosok céljára ajánlják fel. Ez a megható felajánlás némileg ellentétben áll egyes vidéki

hitközségek által írt levelekkel, amelyek hosszú, bonyolult módon fejtik ki különvéleményeiket és álláspontjaikat a gyűjtésre vonatkozóan, ahelyett, hogy kevesebbet leveleznének és több pénzt küldenének...

A IX. kerületi Hadviseltek Bizottsága népes választmányi ülést tartott, amelyen Kun Dezső elnök a választmányon keresztül a kerületi gyűjtések minél hathatósabb támogatását kérte. Hermann Frigyes körzetvezető ismertette a közvetlen programot.

A Bosnyák-téri templomkörzet január 10-én tartotta a munkaszolgálatosok gyűjtése érdekében megrendezett nagygyűlést. A nagy számban megjelent körzeti tagok előtt Kolos Lajos tanár, a Hadviseltek Bizottságának kiküldöttje ismertette a gyűlés célját. A megjelentek közül számosan szóltak fel és jelentették be, hogy a gyűjtési munkálatokból tevékeny részt kívánnak venni. A gyűlés folyamán nagyszámú felajánlások történtek. Az értekezletet dr. Scher Tibor körzeti segéd-rabbi záróimája fejezte be.

A MINOSZ által rendezett propaganda gyűlésen Landesmann Lászlóné elnökszónyának és Müller Rezsőnek, a pénzgyűjtés vezetőjének jelenlétében, foglalkoztak a munkaszolgálatosok pénzgyűjtési akciójával. Müller Rezső, a nőegyleti vezetők számára gondos előadásban ismertette mindazokat a kérdéseket, amelyek a most folyó pénzgyűjtési akció során felmerülnek. Landesmann Lászlóné bemutatta azoknak névsorát, akik a munkaszolgálatos pénzgyűjtési akció javára máris beküldték adományaikat. Ugyancsak ezen az ülésen határozatot hoztak Riegler Bernátné javaslatára, amely szerint január 22-én d. u. 4 órakor a MINOSZ, a hitközség disztermében leadulánt rendez és annak teljes bevétele a munkaszolgálatosok felruházására fordítja. Dr. Káhn Niszoné ezt a javaslatot azzal az indítvánnyal töldotta meg, hogy ezen a központilag rendezendő leaduláton kívül, a körzetekben is rendeznek ilyen célú összejevoeteleket. A MINOSZ egész szívvvel és nagy munkával akarja kivenni részét a munkatáborosok megsegítésében.

Gyűjtési árverés a Józsefvárosban

A józsefvárosi első gyűlést január 9-én tartotta meg a nagyfuvarosutcai templomkörzet és a hadviseltek VIII. ker. csoportja. Vitéz Aladár körzeti elnök nyitotta meg a népes összejevoetelt:

— A háború ötödik évében is gondoskodnunk kell a munkaszolgálatosainkról, akik kint, vagy bent végzik áldozatos munkájukat és nem gondoskodhatunk magukról.

Adorján Antal központi kiküldött hívta fel a közönséget, hogy a történelmi időkhoz méltóan viselkedjék. A nagyhatású felhívás után dr. Dániel Miklós, a hadviseltek

kerületi vezetője ismertette a gyűjtés célját, számszerűen kiemelve a Józsefváros hozzájárulásának legkisebb mértékét. Felhívta a jelenlevőket, jelentkezzenek, aki 5000 pengőt ad. Csend. Majd: ki ad 2000 P-t? Ismét csend. Ki ad: 1000 P-t? — tette fel a kérdést. Feláll Kohn Aladár és Feidmann Salamon, két hádviselt előljáró, leteszik nagy éljenzés között az 1000—1000 P-t. Ezután 500 P-nél Nádás Ernő, majd többben a 200, még többben a 100 P kikiáltásánál nyújtják át az összeget.

A sikerült árverés után dr. Scheiber Lajos körzeti rabbi áldotta meg a jelenlevőket mélyen megrázó szavak kíséretében. Végül dr. Löw Andor körzeti előljáró hívta fel a jelenlevőket, hogy felajánlási lapokkal keressék fel ismerőseiket, hogy egyetlen ember se maradjon ki a Józsefvárosban az adakozók sorából.

Vitéz Aladár elnök zárószavai fejezték be a jól sikerült és több ezer pengőt eredményező gyűlést.

A hatétfélesztendő Fischer György 2 pengője

Klein Lajos tűzharcos, ny. tisztviselő közli velünk a következő megható jelenetet:

Január 7-én a péntek esti istentisztelet keretében az ujlaki zsidó templomban dr. Vidor Pál rabbi tartott hitszónoklatot, amelyben megrázó szavakkal mulatott rá arra, hogy a mai idők legfontosabb problémája a munkaszolgálatosok felszerelése. Szónoklatának hatása alatt az istentisztelet végén a templomban Fischer György 6½ éves elsőosztályu elemista, akinek az apja ugyancsak munkaszolgálatot teljesít, odament dr. Vidor Pálhoz s a következőképp szölitotta meg: „Rabbi bácsi kérem, engem úgy meghatott a rabbi bácsi szép beszéde, hogy a spórolt pénzemből adok erre a célra 2 pengőt”.

Dr. Vidor Pál megsimogatta a gyermek fejét és megáldotta azért, hogy jó szívvvel ilyen nemes példát mutatót gyermektársainak, de főleg azoknak a felnőtteknek, akik meghallgatják ugyan a hitszónoklatokat, de nem nyulnak be ilyen spontán — a zsebükbe.

Használt ruhát, cipőt

fehérműt, szőnyeget, szövettűgönyt, butort, tollat, hagyatékot, felosztott háztartást veszek. Pfeifer, Kálvária-ter 16. T. 144-593. Hívásra jövők.

Használt férli- és egyen- ruháért

ZÁLOGJEGYEN lévő tárgyaiért, fehérműért jó árat adok. Saját üzletem részére. Hívásra is megyek. GRÜN. Népszínház-utca 20. Telefon: 342-957.

Értelmes

10 éves kisfiamat beadnám kóser vezetésű budapesti intézetbe, vagy modern pedagógus tanár, vagy tanító háztartásába. Ajánlatokat azonnal kérek „Erélyes kézbe” jeligére Tamás hirdetőbe, Gül Baba-utca 13.

Egy gyászjelentés margójára

A Pesti Izr. Hitközség Hadviseltek Bizottsága mély fájdalommal jelenti, hogy

Rechnitz Viktor ur

a volt 1. honvéd gyalogezred tartalékos századosa, az arany vitézségi érem, a III. o. katonai érdemkereszt a kardokkal, az ezüst Signum Laudis a kardokkal, a bronz Signum Laudis a kardokkal, a vöröskereszt tisztjelvény, az I. o. ezüst vitézségi érem, a II. o. vitézségi érem, a bronz vitézségi érem, a német vaskereszt, a Károly csapatkereszt, a sebesülési érem két pánttal, a háborus emlékérem, stb. tulajdonosa

elhunyt.

Bajtársunk példaképe volt az önfeláldozó katonai erényeknek és annak a bajtársi szellemnek, amely mindnyájunk számára jelképpé magasztosult. Emlékét bajtársi kegyelettel őrizzük!

RECHTNITZ VIKTOR

az első világháború hőse megtette kötelességét! Rechnitz Viktor, egyszerű polgár, foglalkozására nézve fogtechnikus: 1914-ben, amikor kitört az első világháború, bevonult sokezer társával és kikerülve a harctérre — megtette kötelességét hazája iránt. Megtette: bizonyítja a fenti gyászjelentésben felsorolt harctéri kitüntetések. A legtöbbet kapta, amit mint tartalékos tiszt hősi magatartásáért kaphatott...

S a világháború elmúltával, mint tartalékos százados, mellén a harctéri kitüntetések gyönyörű sorozatával, leszerelt s visszatért polgári foglalkozásához s több mint két évtizeden át nem hallott magáról. De 1940-ben, amikor az első zsidó munkaszolgálatosok behívása megtörtént, egyszerre csak megjelent a Hadviseltek Bizottságánál és részt kért — a munkából. Ekkor már harctéri sebesüléseinek utóhatásaként félszemére vak volt. Munkát kért a bizottságtól s derekasan ki is vette részét a rá bízott feladatokból. Nem hívta őt senki, — maga jelentkezett, mert teljesíteni akarta polgári kötelességét épp úgy, mint teljesítette a világháborúban harctéri kötelességét. Dolgozni akart az új bajtársakért, amint annakidején együtt küzdött az akkori bajtársakkal.

S amikor már mindkét szemvilágát elvesztette, akkor is odavezette magát a Hadviseltek Bizottságához s amidőn bajtársai résztvevően érdeklődtek: „hogyan vagy? — mit csinálsz?” — ezzel felelt: „nem fontos, hogy én hogyan vagyok és mit csinállok, az a fontos, hogy mit tehetnék, mert én továbbra is rendelkezésemre akarok állni”. Így beszélt, így cselekedett Rechnitz Viktor, a világtalan polgár, aki hős volt, amikor kötelességét teljesítette a harcmezőn és aki kötelességteljesítő bajtárs volt, amikor segíteni kellett a rászorultakon...

S most, mint egy napilap nekrológja róla írja: „Rechnitz Viktor elhunytával az első világháború egyik legendás bá-

torsága, legszebben dekorált, hőselekké tart. honvédtisztje tűnt el csendesen az élők világából...”

RECHTNITZ VIKTOR TEMETÉSE

Rechnitz Viktort nagy és mély részét mellett temették el január 6-án a rákoskeresztúri temetőben. A Pesti Chevra Kadisa gondoskodott a gyászszertartás külsőségeiről. A ravatalt a középső diszcsarnokban állították fel délszaki növények közepette, a koporsót amelyet elborítottak a koszorúk, a volt m. kir. 1. honvéd gyalogezred diszleple fedte, amit a gyászoló bajtársak hoztak magukkal. A koporsó körül diszörsgékként a zsidó hadirokkantak küldöttsége állott formaruhában. A volt 1. gyalogezredet tiszt és legénységi küldöttség képviselte.

A gyászszertartást Ábrahámsohn Manó főkantort gyászéneke vezette be, a dohányutcai templom énekkarának kíséretével. Majd dr. Groszmann Zsigmond főrabbi tartott megragadó beszédet a hős katonáról. A volt 1. honvéd gyalogezred bajtársainak képviselőjében Kepes Ferenc tart. hadnagy bucsuzott, majd dr. Hersényi Miklós bajtárs lépett a koporsó elé és mondott utolsó Isten hozzádot a Dombóváry-asztaltársaság nevében.

Ezután megindult a gyászmenet Rechnitz Viktor koporsóját a volt bajtársak vették a vállukra. A hősi emlékmű előtt egy percre megálltak és vigyázba meredve tisztelgtek. Azután tovább viték a koporsót a diszörshelyhez. Itt Ripper Frigyes tart. százados, a Hadviseltek Bizottságának elnökhelyettese, a Hadviseltek Bizottsága és a Chevra Kadisa nevében mondott bucsuszavakat. Kiemelte, hogy Rechnitz Viktor példaképe volt az önfeláldozó katonai erényeknek s annak a bajtársi szellemnek, amely mindnyájunk számára jelképpé magasztosult. Amikor a Hadviseltek Bizottsága 1940-ben megkezdte működését, az előző világháborúban megrokkant Rechnitz Viktor az első között jelentkezett munkára. És az első világháború hős tisztje mindaddig igyekezett a munkatáborosok helyzetén segíteni, ameddig egészsége végkép megromlott és szemvilágának elvesztése miatt végleg visszavonulásra kényszerült.

Ripper Frigyes keresetlen, a lélek legmélyéről feltörő szavai a sírhelyet körül álló veterán harcosokat mélyen meghatották. Rechnitz Viktor hamvait ezután elsőnek hantolták el abban a hősi parcellában, amelyet most nyitottak meg s a hová csak a vaskoronarendes és arany vitézségi érmes bajtársakat fogják temetni. Dr. Groszmann Zsigmond főrabbi könyörgő imája után Rechnitz Viktor földi maradványait átadták az anyaföldnek, amelyért életében annyit küzdött és szenvedett.

Különléle

alig hordott bundák

(perzsa, szil, macska, hörcsög és más) igen olcsó árban. Választék. Ker. Bezerédi-u. 19. III. 6. Eladás, vétel, csere.

Világmarkák
órásai választéka
Kérjen árjegyzéket
HANGSZERGVÁR
BUDAPEST VII.
RÁKÓCZI 17 60.
Gramofonok
Lemezek.

Az Écz Chajim Segélyző Egyesület közgyűlése

A Ferenc József Orsz. Rabbiképző Intézet Écz Chajim Segélyző Egyesülete január 3-án tartotta évi rendes közgyűlést, amelyen dr. Földes István előjáró, ügyvezető társelnök elnökölt. Az elnöki megnyitóban megemlékezett dr. Hevesi Simon, dr. Heller Bernát, dr. Borsodi József és dr. Szabolcsi Lajos elhunytáról, majd beszámolt az előző év működéséről, melynek keretében az egyesület a rabbinnövendékeket tandíj, lakás és bevonulási segéllyel támogatta jelentős mértékben. Az egyesület hozzájárul az internátus és a menza fenntartásához is. Bejelentette az elnök, hogy az egyesület volt elnökének, dr. Guttmann Mihály igazgatónak elhunytá után az egyesület egyházi elnökségét hivatalból dr. Löwinger Sámuel, a Rabbiképző Intézet mb. igazgatója tölti be. Hausbrunner Vilmos terjesztette elő a kimerítő titkári jelentést és bejelentette, hogy Wolf József vallásnár nagyobb jutalmat ajánlott fel egy érettségiző tanuló számára.

Szépesi Jenő felolvasta a pénztárosi jelentést és ismertette a jövő évi költségvetést. Dr. Vidor Pál számvizsgálóbizottsági jelentésében a felmentvény megadását javasolta a közgyűlésnek.

A jelentésekhez dr. Farkas József, dr. Klein Henrik, Kun Dezső, dr. Scheiber Lajos, dr. Kálmán Ödön szóltak hozzá és ezután a közgyűlés a tisztikar és számvizsgáló bizottság jelentéseit, valamint az új költségvetést egyhangúlag elfogadta és a felmentvényt megadta.

Az elnökség javaslatára a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel tiszteletbeli tagokká választotta dr. Löw Immánus főrabbit, Wertheimer Adolfot, a vezérlebizottság v. elnökét és dr. Farkas József rabbit, kik nagy érdemeket szereztek az egyesület felvirágoztatása körül. A választmány kisorsolt tagjait és a számvizsgálóbizottságot újból megválasztották, majd a közgyűlés szervezőbizottságot alakított, melynek elnökévé Kun Dezső körzeti elnököt és dr. Farkas József rabbit választották meg, kik felszólalásukban biztosították a közgyűlést arról, hogy munkájukat az Egyesület érdekében még az eddiginél is fokozottabb mértékben fogják folytatni.

Karcsuság titka

Ehrenthalné

(Geczovits René)

fűzőszalonja.

VII. DOHÁNY-UTCA 33

Telefon: 424-050

TELŐ JAVÍTÁS.
KARBANTARTÁS.
ORBÁN IGNÁC, Tel. 147-973

Órajavitásokat

felelősséggel végez WERTHEIMER HERMAN
órás, Budapest, VII., Dob-utca 37.

NUTOVITS fizet legtöbbet

térfűróhákért, nőruhákért, fehérneműkért, cipőkért, szőnyegekért, zálokan levő minden tárgyért NUTOVITS ÜZLET, Népszínház o. hátsóháza Tel.: 140-007 Hívdra házhoz meg

ZSIDÓ LEXIKON

BÁAL-SÉM

Szószerint „a név ura”, csodatevő, ki az Isten nevével eszközöl csodálatos gyógyításokat, legendás tetteket visz véghez, megszállottakat szabadít fel. Azelőtt e megjelölést több kiváló alakjára a zsidóságnak használták. Ujabban Báál-Sémnek, Izrael ben Eliézert, a chaszidizmus megalapítóját nevezik kizárólagosan ezzel a névvel.

Izrael ben Eliézer, a Báál-Sém, a chaszidizmus megalapítója 1700-ban született Okopban, egy kis podoliai faluban. 1760-ban halt meg Miedzsi-borban. Élete története nagyrészt csak legendákban maradt fenn, bár ennek az ujkori nagy misztikusnak jelentősége szinte felmérhetetlen. Gyermekkorát inkább az erdőkben töltötte, mint a kötelező chéderben. Husz éves korában csodálatos körülmények között nősült meg. Felesége a tekintélyes Rabbi Kutover Abraham Gerson testvérhuga volt Brodyből. Sógora, aki szegyezte a látszólag tudatlan és faragatlan rokont, eltávoztatta a fiatal házasokat otthonából. Harminchatodik életévéig élt a Báál-sém ismeretlenül és fel nem ismerve a legkülönbözőbb helyeken. Ebből a tizenhat évből, a legenda szerint hét évet töltött a Kárpátokban, mint vályogvető, melamed, sakter és erdőszéli kocsmáros. Felesége, ki mindvégig kitartott mellette, vezette a kocsmát, ő pedig egy kis kunyhóban húzódott meg és készült jövődő elhívására. Mikor csodatevő híre szárnyra kapott és amikor végül éppen sógora tanítványa vitte a hirt a városba, már féluton eléje jött a tömeg, mely lombokból trónust készített neki és vállukra emelve kiáltották ki mesterüknek. Az ezt követő évek vándorlással teltek el az új vallási mozgalom jegyében és szolgálatában, amelyhez legtöbbször istenfélő, egyszerű emberek nagy tömege csatlakozott. Később egy csoport tudós is hive lett. Ezeknek megtérése és hívővé válása a legendák egyik kedvelt témája.

Mint a nagy vallásalapítók legtöbbje, Báál-sém is szóbelileg adta tovább tanításait. Ezért csak tanítványai leírásában és népszerű chaszidikus iratokban vannak lefektetve tanításainak alapelvei. Ezek a könyvek hihetetlen elterjedtségnek örvendenek. A Báál-sémre közvetlenül a „Sivche ha-Best” (a Best, a Báál sém tov összevonása), a „Cava’at ha-Ribas”, a „Testamentum”, vonatkozik. A többi írások a chaszidizmussal egyáltalán

és a cadikok életével és csodatetteivel foglalkoznak.

Csak két autentikus kézirat maradt fenn a Báál-sémtől, melyek közül az egyik, a most már rajongó hívévé vált sógorához, Kutover Abraham Gersonhoz szóló levél, melyben csodálatos élményeiről számol be: felszállásáról magasabb régiókba, beszélgetéséről a Messiással és a Messiás hozzáintézett szavairól, az utolsó nagy beteljesedésről.

A Báál-sém hatásáról és a chaszidizmusról más alkalommal szólnunk.

DAVENOLÁS

Ezt a szót mindnyájan ismerjük és ájtatos imádkozást jelent. Általában zsargonnak tartják. Igaz ugyan, hogy főképp az askenáz zsidóknál használatos, de származása egyáltalán nincs tisztázva. Érdekesnek tartjuk felsorolni a legvalószínűbb etimológiáit e szónak:

1. Az arabs „da’va” szó, mely „imádságot” jelent. Lehetséges, hogy a török zsidóság útján került használatba.
2. A szintén arabs „diván” azaz „imák gyűjteménye”, tehát olvasás egy ilyen gyűjteményből.
3. A latin „divinus”, mely „istenit, istentiszteletit” jelent.
4. Ugyancsak a latin „devovere” melyet legjobban „ájtatosan odaadni magát” formában tudunk lefordítani.
5. Az angol „dawn”, mely szónak „pirkadat” a jelentése, tehát a hajnali istentisztelet idejét jelzi.

GABELLA

A gabella arabs eredetű szó: al-gabála, adót vagy egészen szószerint kapást, juttatást jelent. (Érdekesnek tartjuk megjegyezni, hogy ez az arabs szó abból az igéből származik, ami testvérszava a héber „kabbél” elfogadni igének, amely szóból származik a Kabbala kifejezés.)

A szaracénok révén került Sziciliába és az élő olasz nyelvben is használatos a gabella szó, mint adó, illetőleg vám szakkifejezése. A francia gabelle formában főleg sóadóra használja. Nálunk kizárólag a rituális vágatás utáni díjat, vagyis a husadót jelenti. A vágatási tilalom előtt sok, főleg orthodox hitközségnek fő jövedelmi forrása volt.

HEKSER

A rabbi vagy helyettesének bizonyítványa, bármilyen élelmiszernek vallási törvényeink szerint való meg-

bizhatóságáról. Főképpen a bor, a hús és baromfi köserségét igazolja. A hús véti ételek és pészachi áruk is hekserrel lesznek igazolva.

VIDEKI ELET

KASSA

A kassai Matzner Irén árva- és tanoncotthonban magas színvonalu, jótékonycélu kulturstét rendeztek, amelyet a nagy érdeklődésre való tekintettel meg kellett ismételni. A bevezetőt dr. Kolos Ákos hitk. elnök mondotta, aki a zsidóságnak a zene iránti rajongását történelmi alapon magyarázta a hálás hallgatóságnak. Az este keretében mutatkozott be a kassai születésű Elefánt Klári művésznövendék, aki elismerésre valló készséggel és sok reményre jogosítón begedülte Schubert Sonatináját és Mendelssohn E-moll hangversenyét. Mozart C-dur triójában Starker János gordonkaművész és Friedmanné Spiegel Margit zongoraművész voltak a társai. — Deutsch Kató Várnai Zseni: A fiad visszatér c. versét szavalta nagy hatással. Starker János ezután Bach C-dur suitejével és Kodály szólooszonátjának előadásával igazolta nagyratartottságát. A zongorakíséretet H. Török Márta zongoratanárnő és Elefánt Magda látták el.

MARCALI

A Marcali Jótékonycélu Izr. Nőegylet jan. 6-án Kiss József-élméketet tartott. Scheiber Ernőné elnök megnyitó szavai után dr. Löwy Adolf, ker. főrabbi több mint két órát tartó, de mindvégig lebilincselő előadást tartott Kiss József életéről és költészetéről. Az előadás közben Kiss József verseiből a főrabbin kívül Kaufer Árpádné, Böhm Pálné és dr. Sattler Ferencné adtak elő nagy sikerrel. — A Kiss József-élméket teljes jövedelmét, csakugy, mint a főrabbi által rendezett chanuka-ünnepély teljes bevételét a munkaszolgálatosok javára fordították.

SIKLÓS

A Siklói Izr. Hitközség előadássorozata keretében január másodikán dr. Greiner József, a X. Izraelita Községkerület nagynevű elnöke „Zsidók a jogtudományban” címen tartott előadást. Az illusztris vendéget Fischhof Zsigmond hitk. elnök üdvözölte. Az előadás után nagyszámu közönség kívánságára aktuális kérdéseinket ismertette dr. Greiner községkerületi elnök. Spitzer Marcell előjáró, Sebes Ödön alelnök és dr. Krausz Henrik főrabbi felszólalása zárta be a tudást mélyítő és kötelességre buzdító előadást.

SOPRON

Chanuka ünnepén tartotta rendes évi közgyűlést a soproni orth. izr. hitközség, amelyen elnökségének tízéves jubileumához méltó bensőséggel ünnepelte közszereketben álló elnököket: Goldschmiedt Szigfridet, az OMZSA elnöki tanács és az Országos Orth. Képviselői tagját. Steiner Emil alelnök közvetlen szavakban méltatta a tízéves évfordulót és köszöntötte a jubilánst, majd a hitközség köszönetét fejezte ki önfeláldozásig fáradhatatlan elnökének, aki az utolsó évtized rendkívüli nehézségei dacára hitközségét országos viszonylatban is mintahitközséggé fejlesztette; de hálaival adózott azért is, hogy megrongált egészsége ellenére, minden zsidó megmozdulás élére áll és áldásosan tevékenykedik minden zsidó ügy érdekében.

Lederer Sándor templom-előjáró szívből jövő üdvözlő szavai után a közgyűlés az elnök érdemeit jegyzőkönyvben megörökítette.

A „tápió-bicskei szent pap“

Lélekemelő és egyben megrendítő hatású kegyeletes aktus folyt le január 3-án Tápióbicske maroknyi zsidó közületének temetőjében, amikor a régi, több mint 200 éves zsidó temetőből exhumált sírok maradványait az újabb temetőben kegyeletes szertartással újra elhantolták.

Tápióbicske zsidó gyülekezete, amióta megszűnt anyahitközségi jellege, minden vonatkozásban visszafelldótt, ám egykor vezető és mély vallásosságu község volt. A zsidó település többévszázados; nagy, tágas, méltó stílusban épült temploma több mint 200 esztendő és arra hagy következtetni, hogy egykor igen eleven hitéletnek volt színhelye. Ezt bizonyítja az a tény is, hogy tudós, jámbor és előkelő vezetők mellett, hirneves nagy papok állottak a bicskei gyülekezet élén és közülük is kimagasodott az áldott emlékü bicskei „szent pap“: *rabbi Cevi Hirsch*, köznéven *r. Hirsch Bicske* z. c. l. A család egyik része Rosenbaumnak írta nevét. Ez a szent pap annak a rabbindinasztiát alapító nagynevű rabbi Mose Nachumnak, a nagyvázsonyi híres papnak volt a fia, ki előkelő származásával, mint a prágai „Hoher Rabbi Löw“ dedunokája és elismert rabbinikus tekintélyével vezető alakja volt a Chaszam Szofert megelőző és vele egyidőben is a Dunántul legrégibb zsidó településeinek és kinek

papi irányítása kiterjedt Veszprém, Somogy, Zala, Vas, Komárom és Fejér megye, sőt Pest megye legrégibb zsidó községeire, melyeknek ő adott papokat fiai és vejai közül.

Igy fiai közül *Telekire*, majd *Irsára* helyezte legismertebb nevű fiát, rabbi *Amrámt*, kit kortársai és az utókor *r. Amrá* Chasziða néven tiszteltnek és aki a maga részéről is neves rabbinemzedékek őse lett, később a Szentföldre zárandokolt és Cefatban hunyt el. *Tárkányra* helyezte másik fiát *r. Eliezer Dávidot*, kinek utódai jámbor, tudós, Thóraban buvárkodó férfiak. *Szigetvárra*, majd *Izsákra* fiát *r. (Izrael) Becalelt*, ki később *Brezovára* került. Vejai közül *Ácsra* tette *r. Mosch Sternberget*, előkelő talmudtudós családok őst. *Jánosházára* *r. Joszef Grünwaldot*, a későbbi toicsvai, majd gálszécsi gaönt ismert és nagyabecsült rabbindinasztiá megalapítóját, *Zalaegerszegre* *r. Ahron Geiringert*, ki fiatalon halt meg és özvegyét nőül adta a legendáshírű *r. Zekelnék*, kit *Mezőturra* küldött nem papnak ugyan, de *Ros Medinának*. *Pécelre* tette vejét *r. Elia Mose ha-Kohent*, ki szintén neves rabbinemzedéket adott az országnak. Legkedvesebb és legféltettebben nevelt fiát, az askéta rabbi *Cevi Hirscht* Tápióbicskére helyezte, kit nemhiába neveztek „szent“-nek, mert míg

egyik nagy testvére *r. Amrá* a chaszidizmusnak (nem a mai felületes, hanem a klasszikus chaszidizmusnak) hódolt és hatalmas talmudtudását összeegyeztette az Ari-há-Kodaus irányzatával, addig *r. Cevi* a földiességtől elvonultan bőjtöléssel, Tórabuvarokodással, istenszolgálatlalt és jótékonykodással töltötte el életét. Ő is rabbinemzedékeket adott a magyar zsidóságnak, gyermekei: rabbi *Aba Chija Hirsch*, a Dunántul és a Felvidéken igen nagyabecsült vágszeredi gaon és rabbi *Akiba Fischer*, a szigorú és határozott jellemű, nagy tėti gaon révén, kiknek fiai és fiainak fiai az ősök nyomdokain haladva, mint papok és talmude chachamim szolgálták és szolgálják az isteni ígét és művelik a Thóra tudományát.

Rabbi *Cevi Hirsch Bicske* kristálytisztal elkét czelött 113 évvel, az 5591. év Channuka első napján (1830 dec. 11-én) adta át az örökkévalóságnak és földi maradványai a bicskei öreg zsidó temetőben pihentek ezideig. Ámde a bicskei „szent pap“ sirját és az öreg temetőben vele együtt nyugvó régi sírokat most kiemeltek, mert a kis gyülekezet eladta a régi temetőt, mivelhogy a helység terjeszkedése folytán az már a magánházak, udvarok és kertek tömkelegébe szorult be és a maroknyi gyülekezet nyilván nem volt képes a már rég használaton kívül helyezett öreg sikert méltó megóvására. A „Likut acomausz“ és a sírok csontjainak az újabb temetőben való eltakarítása most

MÓZES

Pap Károly új színművének bemutatója a Goldmark-teremben

I.

„Nagy estje“ volt vasárnap az OMIKE Művészakciónak: olyan, amilyenhez hasonlóval jelentős színházak is csak ritkán találkozhatnak. Időálló alkotás került színre a goldmarktermi színpad deszkáin.

Igen, kezdjük azzal, amit mindenki nyomban megérzett, hogy: *Pap Károly új színműve* — amellet, hogy lebilincselően érdekes — *nemes költészet és szintiszta irodalom*. A *Mózes* könyvalakban folytatja majd az utját akkor is, amikor az OMIKE Művészakció, mint olyan, már a múlté lesz.

Ezt az igazán zsidótárgyu darabot *Pap Károly* nemcsak az OMIKE színpada számára írta, hanem — akarva, vagy nem akarva, hiszen a költői alkotás rejtélyes lelki folyamatok következménye — a magyar irodalom gazdagítására és a magyar irodalomtörténet számára is...

II.

Mózes alakja — eredeti költeményekben, drámakísérletekben és műfordításokban — végigvonul szinte az egész magyar irodalom történetében. *Zsoltos Jenő Magyar irodalom és zsidóság* című uttörő tanulmánya külön is foglalkozik, többek között, *Bessenyei György*, *Orczy Lőrinc*, *Verseyhy Ferenc*, *Péczeli József*, *Erdélyi János*, *Garay János*, *Kazinczy Ferenc*, *Jámbor Pál*, *Madách Imre*, *Vá-*

radi Antal, *Szabolcska Mihály*, *Palógyi Lajos* és *Lenkei Henrik* *Mózes*-szemléletével. Milyen sokféleképpen látták *Mózes* alakját; történelmi szerepét és jelentőségét a különböző katolikus, református és zsidó írók!... A legjelentősebb alkotás kétségtelenül *Madách Imre* *Mózes* című jambusos tragédiája volt, amelyből egy részletet két év előtt az OMIKE Művészakció is bemutatott és amely *Mózes*-t, a nemzeti hőst állította a közönség elé. *Madách*-nak a *Mózes*-e nem szabályos dráma. Inkább drámai költeménynek lehet nevezni. Mint *Szász Károly* megállapította: ez természetes is. *Mózes* alakjából drámai hőst csinálni „lehetetlen kísérlet, mert *Mózes* éposz-hős... A *Niluson lebegő gyékénykosár s a Nébó hegyén Isten-ústa sziklásir közt a világirodalom legszebb epopéái egyike játszódik le*“.

Pap Károly *Mózes*-e is erősen epikus jellegű alkotás. Minden, csak nem szabályos dráma. Talán leginkább úgy jellemezhetnénk, hogy: *drámai lüktetésű éposz, lírai betétekkel*. Az Istenkeresés és a szabadságvágy költeménye.

III.

Pap Károlyt a mi zsidó köreinken túl is sokan elismerték és értékelték. Egy egyáltalán nem filozsemita hurokat pengető irodalomtörténész szerint: „Izig-vérig zsidó író... műveiből az őszövet-ségi próféták puritán lelkülete, zord vilásképe, szakadatlan töprengése és dalmamos stílusa árad“. Ilyen képet alkotott *Várkonyi Nándor* a *Mikael*, *A nyolcadik stáció* és az *Azarel* írójáról, akiről nyomban az előbbi megállapítások után leszö-

gezte, hogy eredeti, érdekes stíluseredményekkel gazdagította a modern magyar irodalmat.

Pap Károly, aki már annyiszor lepte meg a közönséget, ezuttal megint meglepetéssel szolgált. Szinte egy új *Pap Károly* mutatkozott be.

Darabjában — vagy ha úgy tetszik: drámai költeményében — nem a törvényalkotó és népet vezető *Mózes* áll előttünk, hanem az *istenkereső és szabadságra szomjazó Mózes*. Röviden: *Mózes, az ember*... Hogy eltér néha a megszokott beállítástól, a legendabeli, vagy történelmi hűségét? Lehet. De ennyire minden költő eltérhetett és eltért hasonló témakörben is. *Madách*, vagy *Beer-Hofmann* bibliai drámái sem voltak szigorubbak ezen a téren.

IV.

Az OMIKE Művészakciónak szerencséje volt, hogy megtalálta *Pap Károly* *Mózes*-ében azt, vagy legalább is majdnem azt a darabot, amit keresett. *Pap Károlynak* pedig szerencséje volt, hogy talált az OMIKE Művészakció gárdájában olyan színészeket, akik nélkül elképzelése csak elképzelés maradhatott volna. Elsősorban *Mányai Lajosra* gondolunk, akinek Isten szellemétől megszállott, kevesgesztusu, robosztus *Mózes*-alakítása — néha az volt az érzésünk — színészi sikon szinte egyenrangú alkotás a darabban. E kitűnő fiatal színésznek három jelenetét nem fogják sokáig elfeledni mindazok, akik látták. Feledhetetlenek azok a pillanatok, amelyekben felismeri igazi anyját, a megkorbácsolt, szenvedő zsidó nőben. Feledhetetlen az a párbe-

ment végbe. A szent pap csontjait külön oraunba helyezték, a többi eddig exhumált sírok tartalmát közös nagy ládába. A szertartáson megjelent a kis gyülekezet majdnem minden tagja dr. *Krausz Antal* és *Rein J. Mihály* vezetésével, a kerület papját, *Breuer Soma* nagykáti fő-rabbit betegség gátolta a megjelenésben. A ritka kegyeletes szertartási aktusra lejtött a bicskei szent pap egyik papdédunokája dr. *Fischer Benjamin* Pestről, néhány leszármazott kíséretében, a szent ős emlékének hódolva és az ezen alkalomra szerkesztett „*Likut acomausz*” aktusra vonatkozó héber imával vezette be a kegyeletes szertartást. Majd a szentírás heti szakaszának József csontjaira vonatkozó versek és egyes kitételek (vőháálszem esz ácomauszáj) alkalmazásával, bensős hangú oktatásban magyarázta az aktusnak már az ősatyák példaadásában gyökerező és vallási szabványainkon alapuló értelmét és jelentőségét, rámutatva arra, hogy az a kitétel: „és *emeljétek ki* csontjaimat innen” jelenti egyrészt a már nem méltó sírból méltóbb helyre való kiemelést, de jelenti másrészt az ős emlékének a feledés homályából való *kiemelését* is, hogy az utókor emlékeztetésében újra *felemelkedjék* és miként egykor a letűnt nemzedékeknek emléke újra oktasson és követésre buzdítson. A szívek mélyéig ható szavakkal idézte fel azután a papdédunoka az ős legendás életének egynehány markáns vonását egykori szép községre nagyon meg-

széd, amelyet Istennel viaskodva folytat a sivatagban megjelenő angyalokkal. Feledhetetlen végül az a kép, amelynek keretében a darab befejezéséül elmondja az emberi szabadság himnuszát.

Ugynevezett „nagy” női szerep nincs a *Mózes* ban. De „hálás” női szerep igen. A meleg asszonyisága, muzsikáló-hangu és az életkor-változásokat bravúrosan érzékeltető *Robert Mária*, mint *Jochebed*, *Mózes anyja*, szinte a zsidónő szimbólumává tud magasztosodni. Mellette és vele, főképp a dekoratív megjelenésű szépbeszédű és klasszikus hősnőtípust képviselő *Kelen Dóra*, mint *Teje királynő* és a különleges szépségű, minden feladatot egyaránt jól megoldó *Palotai Erzsi*, mint *Nefertéte*, érdemel említést. A férfiak közül kiemelkedik a hipnotikus testvérrajongású *Aczél György*, mint *Áron* és a valóban fáraói *Gonda József*. De a többiek is, mindet-mindent megilletné néhány meleg sor. Fáj, hogy erre nincs helyünk. Vegyük úgy, mintha megkapták volna. Ime, a nevek: *Zátony Kálmán*, *Nagy György*, *Szigeti Jenő*, *Szilágyi Bea*, *Solt Ibolya*, *Simai Ede*, *Révai Péter*, *Zágon Vera*, *Sik Rezső*, *Pogány László*, *Darvas Ernő*, *Kürti Károly*, *Simon Zsuzsa*, *Földi Zsuzsa*, *Rajna Mária*, *Ádám Pál*, *Fehér Tivadar*, *Harsányi Miklós*, *Szirmai Vilmos*, *Keleti Árpád*, *Gellei Ottó*, *Várnai Jenő*, *Márk István*, *Torday Judit* és *Vágó Éva*.

Nagy György, a rendező, igazi művészi megérzéssel és dicsőretre méltóan oldotta meg nehéz feladatát. A stilizált játékon csak olykor-olykor érzünk kisebb töréseket. *Herskovits Béla* kísérőzenéje is szép és stílusos.

S. E.

fogyatkozott kései utódai előtt és a régi sírkő megőrzött feliratának szűkszavú, de jelentőségteljes szövegének alapján méltatta a „Szent” („Kodeus jeómár lau”) erkölcsei értékét és azt a szívekben élő tudatolt, hogy miként a sirirat szövege jelzi, rabbi Cevi Hirsch érdeme leszármazottjainak és hűséges községének „ments-várát” képezi („miszgov báádenu”) és Tórája, meg jámbor tökélye — ugyancsak a sirirat szavaival — záloga egy „reményteljes jobb jövőnek” („löhétiv achariszenü vöszikvoszenü”)...

Amikor elhantolták a szent pap csontjait rejtő kis oraunt a külön sírba, amit kizárólag a megjelent leszármazottak, dédunokák és ükkunokák végeztek és utána a másik közös sírba elhelyezték a közös nagy oraunban összegyűjtött exhumált csontokat, hogy a szent pap egykori hivatás mellett pihenessen tovább — és az utolsó Kaddis is elhangzott a szertartást végző pap ajkairól — meghatottságtól megindult és mégis emelkedett lélekkel hagyták el a résztvevők a pihenés helyét és azzal az érzéssel, hogy a „*Likut acomausz*” kegyeletes cselekedetének teljesítése által egy felejthetetlen jámbor élménnyel gazdagodott lelki életük.

„Sába királynője” a Művészakció előadásában

Goldmark Károly művészetét nem egyszer ünnepelte a Művészakció abban a teremben, mely nevét viseli. Legnagyobb hatása, legmaradandóbb művét, „Sába királynőjét” is bemutatta már kitűnő hangversenyszerű előadásban, emlékezetes sikerrel. Mikor most a pompás operát színpadi előadásban is hozza, tanúságot tesz művészi bátorságáról és alkotó fantáziájáról.

„Sába királynője” a múlt század második felének „nagyoperái” között a legméltóbb helyek egyikét foglalja el zenei és drámai koncepciójának átfogó, nagy lélekzetvételével, palettájának gazdag színeivel, a „földi és égi szerelem” tragikus konfliktusának őszinte pátoszu, nemes szellemű dramatizálásával. És ha makarti színkálaja itt-ott fűlledt, tulzsfolt is, ha kelet és nyugat dallamkincsét nem tudja is mindenütt szerves egységbe olvasztani — mindig megkap elképzelése színes frissességével, őszinte drámai attitűdjével, emelkedett felfogásával. „Sába királynője” nem fakult el, ma is — amikor talán csak ezen a kis színpadon hangzanak fel izzó dallamai — bizonyítja életerejét.

A Művészakció előadása a legsikeresebbek egyike. Színpadi beállítása valóságos csodája a térkihasználásnak. Megcsodáltuk a „tömeg” illúzióját keltő felvonulásait, a gazdagság és pompa hatását közvetítő színeit és kellékeit. *Szabolcs Ernő* termékeny, kiváló munkájának újabb eredményét, a művészi díszletek foglalatában. Hatásos kiegészítője volt a színpad látványosságának a *Pallay Anna* izléses koreográfiáját meglevenítő táncok, élén *Komor Ági* bátyával, finomságával.

Komor Vilmos karnagy a partitúra minden értékét, lendületét, színességét maradéktalanul megvalósította. Ugyanazzal a biztos fölényvel uralkodott a színpadon, mint a kiváló zenekaron, amely az álom-szerű hangulatokat, a pattogó indulóritmusokat, a széles kantilénát és a nagy dinamikai felfokozásokat egyforma hatással hozta.

A címszerepben *Spiegel Annie* adott drámai hatása, érett hangkultúrája szép alakítást. Méltó ellenpárja volt *Róna Vera*, ki ifjú tehetségének különösen drámai elemeit hangban, játékban egyre szébben érvényesíti. A legnemesebb operai kultúrát képviselő *Farkas Sándor* tökéletes alakítása *Salamon király* szerepében. A főpap alakját a kettős szereposztásban ugyanazzal a nemes fenséggel és hangszépséggel állítja színpadra *Kálmán Oszkár* és *Ernster Dezső*. Kellemes meglepetés volt *Kara Imre* első nagy alakítása *Assad* nagyigényű, kényes szolamában. Szép hangja komoly fejlődés reményére jogosít. *Ladányi Ilona* *Astaroth*-ja az est egyik legszebb pontja, fényes szopránja csillogásával. Nemes alakítás *Galsai Ervin* *Bál-Han*ja. A mindig kifogástalan énekkar dr. *Bermann Ferenc* mintaszerű betanítását dicséri. (I. zs.)

Téli kabaré a Goldmark-teremben

Az OMIKE Művészakcióban január 30-án került bemutatóra az új

TÉLI KABARÉ

az előző műsorhoz hasonló gazdag változatosságban és olyan együttessel, amiben a magyar kabaré legünnepeltebb művészeivel találkozunk.

Az új műsor gerincét 4 bohózat alkotja, melyeknek *Nagy Endre*, *Nóti Károly*, *Görög László* — *Keller Dezső* és *Lőrincz Miklós* a szerzői. címük pedig *Apámuram*, *A néma férj*, *A bigamista* és *A butaság széruma*. A kis kabaré-remek főszerepeit *Salamon Béla*, *Gárdonyi Lajos*, *Sarkadi Aladár*, *Ormos Béla*, *Fenyő Árpád*, *Szirmai Vilmos*,

Dózsa István, *Sándor József*, *Gonda József*, *Rajna Alice*, *Lakos Klári* és *Faragó Panni* játsszák *Gál Dezső* és *Harsányi Miklós* rendezésében.

A Téli kabaré külön értéke *Rózsa Vera*, aki *Reinitz Béla* dalait éneklő és *Faragó Panni*, aki *Szász Miklós* verseire komponált *Erdősi László*-dalokkal lép fel.

A műsor teljességéhez tartozik még *Lénárd Béla* magánszáma, *Szentiványi Kálmán* konferánssza és *Lénárd Bélával* közös csevegése, *Szenási Lili* táncszáma és *Nádassy László* kacagató blüettje.

A gyermeksereg vasárnap délelőttönként az *Édes mostoha* vár *Lakner bácsi* gárdájával.

MŰSORNÁPTÁR:

			Helybiztosítás
Jan. 15. Szombat	1/2 7	Asszonyok egymás között	—
Jan. 16. Vasárnap	1/2 11	Édes mostoha (bemutató)	—
Jan. 16. Vasárnap	1/2 3	Vera vagy Veronika?	—
Jan. 16. Vasárnap	1/2 7	Mózes	—
Jan. 17. Hétfő	6	A windsori víg nők	—
Jan. 18. Kedd	1/2 7	Takáts Alice	—
Jan. 19. Szerda	8/4 6	Faust (bemutató)	0/1
Jan. 20. Csütörtök	1/2 7	Az elvált asszony	—
Jan. 22. Szombat	1/2 7	Vera vagy Veronika?	—
Jan. 23. Vasárnap	1/2 11	Édes mostoha	—
Jan. 23. Vasárnap	1/2 8	Don Pasquale	—
Jan. 23. Vasárnap	1/2 7	Békebeli béke	—

H I R E K

ELŐADÁSOK

A Pesti Izr. Hitközség előadásai

Január 19-én, szerdán este 6 órakor (VII., Sip u. 12. II. 33.) a Szülők Pedagógiuma keretében dr. Földes Zsigmond és dr. Selényi Pálné; Mai teendők a gyermek egészségének védelmében

Január 19-én, szerdán este 6 órakor (VIII., Nagyluvaros-u. 4.) a Magyar Zsidó Szabadegyetem keretében dr. Timár Magda: A zsidó gyermek az irodalomban és Áron Dezső: A technika és a zsidó technikusok a kultúra szolgálatában.

III. Zsidó Irodalmi Matiné

„Chasid legendák és dalok“ címmel vasárnap, január 16-án délelőtt háromnegyedtizenegy órakor a Pesti Izr. Hitközség székházának disztermében (VII., Sip-u. 12. II. 33.) tartják a III. Zsidó Irodalmi Matinét.

Bevezetőt mond: Goda Gábor író, közreműködnek: Gáspár Éva, Karvaly László, Kenei Katalin, Mandl Péter, Rozgonyi Andor. — Beléptidj nincs!

— AZ ISTENTISZTELEK RENDJE A TEMPLOMOKBAN. A Pesti Izr. Hitközség templomaiban pénteken este mindenütt 4.30 szombaton reggel mindenütt 7. délelőtt (Rumbach. Páva. Zugló) 9. a többiben 10 órakor. szombaton délután (Nagyluvaros. Páva) 3.15. (Csáky. Aréna. Bethlen. Zugló Rumbach. Flu és leányváros) 4.40. (Hősök) 4. szombaton este mindenütt 5.05 órakor kezdődnek az istentiszteletek Hétköznapi reggel 7. este 4.15 óra az istentiszteletek kezdete. A budai templomokban péntek este 4.15 (második istentisztelet 6.15-kor), szombat reggel 7. délelőtt 10. délután 3.10 (ifjúsági), este 5 órakor kezdődnek az istentiszteletek. Hétköznapi reggel 7 (hétfőn és csütörtökön 6.45), este 4.15 az istentiszteletek kezdete.

— Kegyeletes adózás Kiss József s Szabolcsi Lajos emlékének. A *szekezdári Izraelita Hitközség Ifjúsági Köre* múlt év december havának 26-án, sikerült chanuka-estet rendezett. A szavazatokkal, énekekkel, felolvasással, nagyhatású szereplők ezek voltak: Fábrián Marika, Fischof Imre, Friedmann Márton tanító, Váli György, Goldgruber Péter, Sommer Éva. Az est keretében dr. Rubinstein Mátyás főrabbi kegyeletes szavakkal megemlékezett Kiss Józsefről s dr. Szabolcsi Lajosról. „A fény ünnepén — mondotta — a zsidóság fényalakjai rebbennek élénk, Kiss József s dr. Szabolcsi Lajos. Kiss József örök értékekkel gazdagította a magyar kultúrát. A felekezet részéről külön nagy érdeme az, hogy zsidó motívumokat szőtt be a magyar kultúrába. A *Hét* című lapjával meg egyengette az utat az új magyar próza felé.“ Szabolcsi Lajosról szólva, kiemelte a felekezeti életbe mélyen belevágó zsrnalisztikai tevékenységét. Irodalmi s költői munkásságának méltatása után ezekkel a szavakkal zárta megemlékezését: „Avval hogy Szabolcsi fáradhatatlan utánjárással, lángoló buzgalommal 10 000 zsidó hősi halottat mutatott ki az első világháborúban.”

Tettek — Tervek

címmel jelent meg a százhetvenötoldalas füzet, amely a Kállay-kormány beszámolója és programja egyszerre: beszámolója 1942 okt. 1—1943. szept. 30 közti időben végzett munkájáról és tervei: a jövőre nézve. Az Előszó hangsúlyozza, hogy, ha az országvezetés iránya változatlan is, a gyakorlati élet sok területén a háborús viszonyok következtében szükségyszerűen mégis alapvető változások következtek be s a füzet legtöbb mondanivalója, amint az előszó rámutat, „arról a serény gyakorlati részletmunkáról szól, amelyet a kormányzat az élet minden terén, kizárólag a magunk erejére támaszkodva, nemzetünk fennmaradásáért végez.“ A füzet három részre oszlik. Az első visszapillantást vet az elvégzett munkára. A második rész „Tervek“ címen az egyes kormányzati ágak munkatervét ismerteti.

Az „Általános gazdaságpolitika és adóztatás“ című fejezet a tervbevett új adónemekről, a felesleges vásárlóerő lekötéséről, a termelés előmozdításáról, a spekuláció megfékezéséről és az adó-adminisztráció egyszerűsítéséről szól. A „honvédség továbbfejlesztése“ című fejezet anyagában szerepel a honvédelmi munkacsucsszervezet felállítása: erre vonatkozólag a következő megállapításokat tartalmazza: „Az országos termelés biztosítása érdekében tervezi a kormány egy honvédelmi munkacsucsszervezet felállítását. Ennek feladata egységesen irányítani a munkás igénybevételt és gazdálkodni a rendelkezésre álló munkacörökkel. A terv valóra válását jelenti, hogy a közel jövőben megalakul a honvédelmi munkasereg.“ A következő fejezet a közellátás és árpolitika rendszerének fejlesztéséről szól; majd az egyes minisztériumok munkatervének keretében tárgyalja a kormányzatnak, sok tekintetben új jogszabályok, törvényjavaslatok előkészítésével kifejezendő munkásságát, amelynek nagy részéről a nemrég lezajlott költségvetési vitában, az egyes tárcák költségvetésének tárgyalása során tájékoztatták a közvéleményt. A füzet harmadik része *A nemzet egysége és ereje* címmel Kállay Miklós miniszterelnöknek a képviselőház 1943 november 12-iki ülésén elhangzott, ismeretes beszédét tartalmazza, amely a jelen füzetben feltárt kormányzati munka egész szellemét visszatükrözi.

— **Műszaki rajzolás.** Az ORT-Bizottság a Magyar Zsidó Szabadegyetem gyakorlati továbbképző ciklusában 1944 január havában hat hónapig tartó magas- és mélyépítési műszaki rajzoló előadás-sorozatot rendez, amelyen érdeklődő férfiak és nők vehetnek részt. Bővebb felvilágosítást ad az ORT (VII., Erzsébet-körút 32. I.) hétköznapi d. e 10—2-ig. — Kiss József emlékkiállítás az Országos

HETI SZIDRA

Vasárnap, január 16: Tévész 20g
hétfő: 21; kedő: 22; szerda: 23; csütörtök: 24; péntek: 25; szombat: 26;
Heti szidra: Vécérő. Háftóra: Kau
omár hásém. (Ezek. 28, 25—29, 21.)

SZOMBATL. JANUÁR 22-IKI SZIDRÁNK: VÓFRÓ

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez és mondta neki: Én vagyok az Örökkévaló!... Én hallottam Izrael gyermekeinek jajkiáltását, mivelhogy az egyiptomiak rabszolgáskodásra kényszerítették őket és megemlékeztem szövetségemről... Én vagyok az Örökkévaló és kivezetlek benneteket Egyiptom szenvedéséből alál és megmentelek titeket rabszolgáskodásból és megváltalak titeket kiváltott karral és nagy ítéletekkel... És beviszlek titeket abba az országba, amelyre felerőlttem kezemet, hogy Ábrahám, Izák és Jákobnak adom és most nektek fogom adni örökségül: Én az Örökkévaló!“

Isten megújítja Mózes által a megváltás ígértét. Akkor újítja meg az ígéretet, amikor Izrael gyermekei legjobban szenvednek, amikor fájdalmas kiáltásuk felhatal az égig, amikor Egyiptomnak minden gyötrelme elhathatmasodott rajtuk és már szinte elfelejtették Kánaán országát, az Ígéret Földjét. S akkor a csanások hosszú sorozatával sújtja Isten a keményszívű Fáraót.

És amikor egymásután jönnek a súlyos csanások, melyek közül minden következő súlyosabb az előbbinél, érezzük azt, hogy Isten gondviselő akaratára nem hiába eslelekszük: ha kemény is Fáraó szíve, ha ellenáll is a történelem fordulójának, tudjuk, hogy Isten irányítja a történelmet, gondviselője népének, védelmezője az elnyomottaknak, megalázottaknak és szenvedők kiáltásait. Mert egyedül ővé a hatalom. Minden más hatalomnak meg kell éreznie Isten erejét és el kell törpülnie előtte.

Örök zsidó törtérelmszemlélet ez, mely minden időkben hitet ébreszt és vigaszt nyújt. Ez a törtérelmszemlélet biztosítéka annak, hogy Izrael az idők viharában meg tud állni, az ő Istennek hite záloga annak, hogy a történelemben nem az emberek, hanem Isten ereje él és szelleme uralkodik.

— Müller Andornak a Magyar Vöröskereszt titán üzenet érkezett Londonon keresztül. Miután sem a megjelölt címen (Huszár-utca 5.), sem másutt, ahol a Vöröskereszt megkísérelte az üzenet kézbesítését, címzettet nem találták, ezen az uton kéri a Magyar Vöröskereszt Müller Andort, hogy amennyiben dr. Was-erpaglól, vagy ilyen nevű hozzátartozójától, avagy ismerőstől vár üzenetet, azt személyazonosságának igazolása mellett a Magyar Zsidók Lapja kiadóhivatalában (VII., Nagyatádi Szabó-utca 39. I. sz. 3.) a nivalatos órák alatt átvetheti.

Hivón! Jöjjön!

VESZÉK FÉRFIKUHAT NŐI RUHÁT, FEHERNEMŰT, BUNDÁT, szőrméket, ezenruhát butort, zongorát, szőnyegét, tróképet, porcellánokat. Telefon: 427-122. Frszébet körút 32. GERSTL G.

ERECOLAN

— **Diósi Lajosné halála.** Ritka nemes asszonyi lélek költözött el az élők sorából a napokban Nagyváradon: hetvenhétéves korában meghalt **Diósi Lajosné**, akit város-szerke körülrajongtak évtizedeken keresztül jótékony szívéért s a város szegényei mindig úgy tekintettek fel rá, mint igazi nagy-asszonyra, akit a sors küldött nélkülözéseik enyhítésére. A Gondviselés a legszebb elmúlt oszlotta ki számára: éppen hetvenhetedik születésnapján, amikor családtagjai, rokonai és tisztelői szeretetük jeléül valóságos virágokká varázsolták a lakását, váratlanul, minden szenvedés nélkül átadta nemes lelkét Teremtőjének. **Diósi Lajosné**, aki férje oldalán, a megtestesült névtelen karitás szolgálatában ott volt mindenütt, ahol könnyeket kellett lelőrnöni, negyven évvel ezelőtt alapította meg a zsidó népkonyhát, amelynek mindaddig, amíg fennállt, elnököje is volt. Ezen a népkonyhán naponta 400 ingyenebédet kaptak a szegények valláskülönbség nélkül november 1-től egészen Pészach utolsó napjáig. Mindehhez nemcsak az elhunyt nagyszony agilitása teremtette elő a szükséges összegeket, de a sajátjából is mindig, mindig csak adott és áldozott azért, hogy a többi intézményekkel együtt, amelyeket állandóan támogatott, a népkonyha a legtekélyesebben tudja betölteni karitatív rendeltetését. Temetésén valláskülönbség nélkül nyilvánult meg az egész város osztatlan részvéte s emléke kitörölhetetlenül megmarad azok szívében, akik évtizedeken át élveztek jótékonyágának melegét.

— **Chanuka-ünnepségek.** A belső-erzsébet-városi körzet a pesti izraelita hitközség sputcai dísztermében rendezte az ünnep utolsó napján chanuka-ünnepélyét, amelyen a gyertyagyújtást **Abrahámsohn Manó** és **Mandel Lajos** főkántorok végezték. **Vajna József** körzeti elnök ünnepi megnyitója után **Schwarz Sándor**, a Pesti Chevre Kadisa előljárója világította meg a chanukai ünnep jelentőségét, majd **Fábián Béla** előljáró beszélt a munkaszolgálatosok felségelyezésére szükségességéről. Ezután 67, főleg hadiárvaiból álló gyermekeket ruháztak fel. **Vadás Ági** Goldmark Károly hegédüversenyét játszotta el, végül **Molnár Gyula**, a körzet tiszteletbeli elnöke mondott köszönetet a körzet vezetésének az ünnep megrendezéséért. — **Az endródi izr. iskolásgyermekek** chanuka-ünnepségén 140 pengő folyt be, amely összeget **Rosenberg Hermanné** hitoktatónő a szegénysorsu munkaszolgálatosok ruhaakciójának küldte be. — **A pestszenterzsébeti izr. hitközség** chanuka-ünnepségén **Deutsch Sándor** kultúrelőljáró megnyitója után **Karvaly László** főkántor gyújtotta meg a gyertyákat, majd **dr. Krisháber Béla** főrabbi mondott ünnepi beszédet. **Debreceni Zsuzsa** és **Huszár Judit** szavatai után **Karvaly főkántor** zsoltárokat énekelt. A műsort **dr. Molnár István** rabbi előadása zárta le. **Aszódi Mihály** hitközségi elnök távollétében helyettese, **Berger Mór** zárszavaival ért véget az ünnepség. — **Az Aszódi Nőegylet** tagjainak chanuka-ünnepségén, amelyet az aszódi Vöröskereszt üdülőben lévő zsidó hadirokkantak és a visszatért aszódi munkaszolgálatosok részére rendeztek, **Boros Imre** tanító végezte a gyertyagyújtást, **dr. Berg József** főrabbi méltatta az ünnep jelentőségét, az elemi iskola növendékei megható jelenetet adtak elő, végül **Herskovits Simon** hadirokkant köszöntö meg keresetlen szavakkal a két háziasszonyt: **Darvas Ignác** és **Boros Imre** nének, hogy az ünnepség megrendezésében annyit fáradoztak. — **Az orosházi zsidó ifjúság** chanuka-ünnepélyén **dr. Weisz Miksa** főrabbi méltatta az ünnep jelentőségét, majd a templomi kórus és külön az elemi iskolai tanulók héber dalokat adtak elő. **Szirt Árpád** képviselőtestületi fag előadást tartott „Zsidó öntudat” címmel. A szavaltatok közül **Singer Lajos** két Bernáth-verssel tűnt ki.

— **Adományok.** **Weisz Fülöpné** (Győr) a munkaszolgálatosok részére 10 P. — **N. N.**, Csorna 5 P. — **Hagymási Gyula** (Debrecen) az Omzsa részére 30 pengőt küldött be hozzánk. Az adományokat rendeltetési helyükre juttattuk.

— **A Poel Czedek Egylet tóraavatása** a munkaszolgálatosok emlékére rendezett ünnepség keretében zajlott le december 26-án: az Ó-utca 19. sz. alatti imaházban avatta fel az egylet új Tóráját és annak ezüst díszait. **Vida Gyula** okleveles mérnök, ügyvezető elnök meleg szavakkal nyitotta meg az ünnepséget, majd **Ginczler Hermann**, magyar királyi kormánytanácsos, tb. elnök mondotta el magasan szárnyaló beszédét a templom zsufolóság megtelt közönsége előtt. **Szamosi Ármán** elnökhelyettes hozta be a kis teremből az új tórát, amely elé vitték az előljárók tiszteltetésül a templom összes tóráit és az olvasóasztal körül helyezkedtek el. **Niszel Lipót** alelnök beszéde után **Briszk rabbi** ünnepi megemlékezése hangzott el.

— **Családi ünnepély Szikszón.** Chanuka szombatján avatták Szikszón barmicévé **Reichmann Sándort**, akinek apja, **Reichmann Mór** nemrégiben érkezeti haza a munkaszolgálatból hadirokkant. A barmicévé avatott ifjú mindkét nagyszülője a napokban töltötte be hetvenedik életévét.

— **A Rabbiképző Intézet** templomában az istentisztelet 4.15 órakor kezdődik. **Prédikál Szász Miklós** rabbijelölt. A múlt héten **Baranyai György** beszélt.

— **A Zuglói Ifjúsági Csoport** irodalmi pályázatán az első díjat **Fodor György**, a kiváló fiatal költő nyerte, míg a második díjjal **Fekete István** jutalmazták. **Fodor György** második helyezette volt a Pesti Izr. Hitközség imapályázatának is.

H Y M E N

Kertész Jutka és **Reimann Andor** (Kaposvár) jegyesek.

HALÁLOZÁS

Nagy részvét mellett temették kedden **Faragó Andor** okleveles gépészmérnököt, a Magyar Többtermelési Előmozdító r. t. ügyvezető igazgatóját. Temetésén **dr. Groszmann Zsigmond** főrabbi mondott, a gyászének elhangzása után, megható búcsúztatót. A részvénytársaság igazgatósága, felügyelőbizottsága és tisztikara küldöttségileg képviseltette magát a temetésen, amelyen az elhunyt sok tisztelője és barátja vett részt. **Faragó Andor** oklevelének megszerzése után számos esztendő töltött hivatása gyakorlásában Angliában és Franciaországban, majd nyolc év előtt a vállalat igazgatói székébe hívták meg s ezt a tisztségét haláláig töltötte be. Nagy művészet barát volt, jó rokon, derék, jótékony ember.

Művész síremlék. EICHBAUM MÓR-nál V., Rudolf-tér 3. szám (Margit-hídnál). — Telefon: 124—674.

Kiadótulajdonos:

Magyarországi Izraeliták Országos Irodája

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

ROÓZ REZSÓ.

(Beküldött kéziratokat nem örvünk meg és azok visszaküldésére sem vállalkozunk.)

Nyomatott

a Globus Nyomda; Műintézet R. T. kőforgógépein Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató.

A P R O H I R D E T É S E K

ÁRA SZAVANKÉNT 25 FILLÉR

ALLAST KAPHAT

KERESEK kétszemélyes, szigorúan kőser háztartásomban megbízható ortodox nő, aki főzni tud, Durva munkához bejárónót hívunk. **Rosenstingl Jakab**, Kőszeg, Várkör 34. 2160

KERESEK kétfő gyermek mellé intelligens, gyakorlati kisasszonyt, lehetőleg német, angol, héber nyelvtudással. Jelentkezők írjanak **Friedmann Rezsó**, Salkótarján címre. 2155

KERESEK azonnali belépésre vidéki megbízható, szorgalmas izraelit, vagy asszonyt, aki gazdaságomban segédkezne. **Deutsch Sándor**, Vizslás, u. p. Zagyvapálfalva (Nógrád megye). 2156

IDŐS ur háztartását önállóan ellátó középkorú, megbízható nő házzvezetőnek felvesz. **Wilhelm**, Miskolc, Széchenyi-u. 109. 2153

BETEG édesanyám mellé jobb érzésű zsidó nő keresek teljes gondozásra. **Dr. Kisfalvi István**, Rákóczi-ut 80.

LAKAS. ELLÁTÁS

IDŐSEBB nő könnyebb elfoglaltságért vagy albérletbe lakást keres. **Béke-u. 69/b., Weisz.** 1096

ALLAST KERES

SZABÁS és varrásban perfekt nő elhelyezkedne Budapesten dívtársalonban. Ajánlatot „Videki” jelígre a kiadóba. 1087

VÁLLALNÉK Pesten könyvelést, levelezést és hasonló munkákat este 5—8-ig. „Mellékereset munkaszolgálatosnak” a kiadóba. 1092

HÁZASSÁG

FRONTROL hazatért, szeretetre vágó 28—30 éves, csinos fiúnak jó felesége lenné, hozománnyal. „Fényképes válasz” jelígre a kiadóba. 2158

HÁZASSÁG céljából megismerkednék 26—28 éves, lehetőleg erdélyi, vagy felvidéki fiúval. „19 éves csinos” jelígre a kiadóba. 2159

GYÁRBAN dolgozó, varrni tudó harminckilenc éves leány férjhez menne foglalkozással és lakással rendelkező jólelkű férfihoz. „Ketten” keresünk” jelígre a kiadóba. 1080

URILEÁNYT keresek (24 éves) házasság céljából. Fényképes válaszokat „Urifü” jelígre a kiadóba. 1084

HÁZASSÁGOKAT közvetít **Rosenberg Jakab**, Nagyszőlős. (Válaszbélyeg.) 1081

BENŐSÜLHET szerény, de biztos megélhetést nyújtó üzletbe, intelligens, szigorúan szombattartó 35—39-ig uriházból való férfi. Jelíge „Megbízható”. 1085

MUNKASZOLGÁLATOS özyegyet elvenné önálló ötvenes kereskedő, némi hozománnyal. „Lakás kell” jelígre a kiadóba. 1093

FELESEGÜL venne ötven év körüli férfi szegény talusi fiatal özyegyet, vagy leányt. **Bohnár-Schreiber**, Nagyvárad, Nagyszótétág 29. 1095

FÉRJHEZ menne sógornóm ötventől, kereskedőhöz, iparoshoz 250.000-rel. „Megértés” jelígre **Singer-Hirdeftirodába**, Wesselenyi-u. 35. 1094

VEGYES

KI tud róla? Nagykanizsai állomáson elveszett talisz a Tórával. Szíves értesítést „Hasovasz Avédó” jelígre a kiadóba. 1088

Hunyadi-só gyors és enyhe ✧ Ezt használd ha a gyomrod renyhe!